

Necati Tosuner

ÇIKMAZDA

İçindekiler	
Eksik Adam'ın Çizgileri	7
Kurtulmak	71
Pont Marie üstünde	83
Ağabeyi	89
Düğüm	97
Çıkmazda	109
Çamura Yatmış Biri	115
Birtakım Şeyler Gibi	121

Eski Adam'ın Çizgileri

Açış:

"Evet, Yargıç Bey. Bütün insanların yüzüne tükürmek isteyen benim. Ve onlar bencillikleriyle bunu çoktan hak ettiler. Neymiş, bana yaptıklarından sonra, insanların yüzüne tükürmek istemişim... Ben suçlu değilim. Suçlu onlar. Ve Tan-rı'ysa insanlara bencilliği veren, suçlu Tanrı'dır. İstemem ki bunca umut bağladığımız Yaradan, bu denli küçük olabilsin. İssiz gecelerde ağlamalarımın nedeni o Tanrısal güçse, insanları bağışlayabilir miyim? Gerçekte, "insanlık" denilen, bir kendini düşünme, bir kendini beğenmeden başka nedir? Ve insanlar, insanlığı bencilliklerine kurban etmediler mi?

Çok şey mi istemişim? insandım. Bunu duyuyordum içimde: İnsandım. Aralarında bir yerim olduğunu ummaktı ilk suçum. Onlar bencilliği temel seçtikleri bir düzen kurmuşlardı. Bir kesin çizgiyle beni kenarda bırakan, değişmez ölçüleri vardı. Ben eksik adamdım. Ben sakattım onlarca. Ben aralarına giremez, ben onların yüksekte baktığıydım. Ben ezilen adamdım. Ben gülünen, ben bakışlarıyla kırdıkları acınan adamdım. Ben sevilmezdim. Ben sevemezdim. Ben gülemezdim. Ben, alay konusu ben, yaşamayı yaşayamazdım Yargıç Bey. "Düzen" diye bir düzensizlik vardı ortada. Bütün bunlar bir alinyasıysa eğer, Tanrı, niye hakbilir diye tanıttı kendini? Ve çağlar boyu "erdem" diye anlatılan nedir? "İnsanlık" diye dört elle sarıldığımız... Bu kuralları koyanlar, "ahlak" diye en büyük ahlaksızlığı yaratanlar ve bunu böyle isteyen - istemese de karşı durmayan- insan bencilliği... Suçlu onlardır. Ve Tanrı'dır en büyük suçlu. Bana çekilmez acılar veren ve başkaldırısını yasaklayan Tanrı...

Ve işte bu bencillik düzeni, düzensizliğini işliyor yine. Ve onun başkoruyucusu sen, sen de suçlusun Yargıç Bey. Şimdi şu karşıdaki ben... Adı şimdi "sanık" olan ben, "suçlu" diye, bir yere kapatılacağım. Değişik bir şey mi olacak bu? Beton duvarlar arasına kapatmakla beni, ne de-

ğişecek? Sanki insanların arasında tutuklu değil miyim ben? Ve bu ilk yargılanışım değildir. İnsanlar -sözde gizliden- kendilerince yargılayıp, bakışlarıyla cezalandırmadılar mı beni? Ve üzerime kapatacağınız bir demir kapı, dışarıda, insanların "sakat" diyen bakışlarından daha mı ağır olacak sanırsınız? Ve tüylerimin şu dikelişi, korkudan değildir, bilesiniz. Bir büyük başkaldırmanın ilk serin ürpertileridir bunlar. Ve şu bedenime yayılan ter, insanlığın haklarını savunduğunu sanan kişilerin, bakışlarının kirliliklerinden. Ve şurada her yana sinmiş bir bencillik kokusu... Siz, onu yaratanlar, belki duymazsınız bunu ve suçlu görmeyebilirsiniz kendinizi. Ama ne iğrenç olduğunu bir bilerseniz. Düzensizliğe alet olmak görevse, göreviniz beni suçlamaktır. Bencilliğin suç sayılmadığı yerde, onun acısını çekenler karşı çıktıkça suçlanacaktır. Ama bencilliği örtbilecek midir bu?

Evet, insanların yüzüne tükürmek isteyen benim. Ama bütün dinlerin kuralları ve dindarlıkla en büyük doğruluğu bulduklarını sananlar, ezdikleri kişilere tepeden bir acımayı erdem sayanlar, eksikliğimin nedenini yaratan insanlar ve Tanrı, hiçbir şey suçlayamaz beni.
Ben suçsuzum.

Ve insanlar "erdem" diye acımanın arkasına gizlemişlerdir bencilliklerini. Ve bitmek bilmez bir mutsuzluk... İnsanlığın eksik kişiye verdiği nedir ki?.. "Alınyazısı" diye bırakabilse kendini, avunacaktır belki. Ya da insanlara, onlardan daha da büyük bir bencillikle karşı koymaya çalışarak... Ama uzun sürecek midir bu? Gerçeğin ağırlığında ezileceği günler yakındır. Bir düzensizliğin varlığını görmek... Eksik adam çıkmazda şimdî. Sanır mısınız, yaşanacak yeri kalmıştır yaşamının, başkaldırılmazsa?..

Ve ben başkaldırıyorum işte. Bu düzensizliğe, insanı, insandan ayıran bencilliğe karşıdır savaşımlım. Kişi savaştıkça güçlüdür. Bencilliğe karşı durandır insan olan. Benim yaşıyorum demem, savaşıyorum dememdir. Ve ben savaştıkça yaşayacağım Yargıç Bey."

-|-

Kentin bir uzak kıyısıydı. Tepelere yürünür, bir zamanlar deve kervanlarının gelip geçtiği yokuştan tırmanılır ve yokuşun üst başına gelince durup, bir derin soluk almadan edilemezdi. Dönüp geriye bakıldığında kolaylıkla görülürdü. Kent, artık uzaktadır. Kıyıda köşede kalmanın sızısı yüreklere bir dolar, bir iç çekilir, yüreklere dolan sızı bir boşalırdı. Yorgunluk çıktı sanarak, telaşlı ve gecikmiş adımlarla kestirmeye vurulur, verimsiz bağlar arasından yürünürdü. Ve kışlanın tel örgüleri ardında, marşlar söyleyerek dönen bir bölük asker görülünce, evlerine yaklaşmış adımlar daha bir hızlanırdı.

Ev, gizliden çamur karıp, kerpiç kesilen ve kurur kurumaz üst üste dizilen, bir büyücek odadır. Baş sokulan bir dam altı, bir büyük ataymışçasına değerli ve dikili üç beş fidan, durup durup gülücükler dağıtan bir torun gibi sevimlidir. Genç kayısı ağaçları ilk ürününü veriyordu o yıl. Kapı önünde bir çam ve orta yerde bahçenin tek kiraz ağacı... Bir de kuyu başında leylaklar ve soğan, marul, nane fideleri... Yumurtlamayan bir tavuk ve ötmeyen bir horoz da unutulmamalı.

Akşam beş sonraları adam işten dönünce, önce bahçesini bir dolaşır, leylaklardan bir demet yollardı

konu komşuya. Sonra ağaçların dipleri açılır, su, kuyudan çekilirdi. Ve ıslanmış toprak kokusu leylaklara karışırdı. "Mutluluk nedir" diye düşünülme de, işinin bitmez yazışmalarından kurtulmuş, bahçesiyle uğraşan adam, mutlu sayılabilirdi.

Pazar günleri iş çoktur. Adam evin badanasını yapıyordu, karısı, kireç süzüp taşıyordu ona. Birden, iki büküm çömeldi kadın oracığa. Kireç tenekesi gürültüsüz devrildi. Adam sövdü. (Anladı, anlamadı değil ya, bizim erkeklerimiz kadınına ilgi göstermeyi küçüklük sayar da hani...) Sonra komşu kadına haber edildi. Büyük memelerini hoplatarak geldi komşu kadın. Ve önlüğünü çözüp bir yana attı. Çok geçmedi, "erkek" dedi. Babadır, bıraktı adam kireci karıştırmayı bir an, sevindi.

Tavana salıncağı kurdular. Kutsal üç aylar... Çocuk erkek, ayağı uğurlu. Yağmurlar kesildi, kayısılar sarardı. Bir yaz boyu akşamları, tatilleri çalışıldı, bir oda yanına bir aralık eklendi. "Bu kış rahatız..." dendi. Adam, çiti, kapıyı, çıkırtı onardı; kadın erişte kesti, kayısı kuruttu. Leylakların dibine bir çardak kuruldu, gün batımında oturuldu. Günler, ağır da, güç de olsa, güzeldi.

Yapraklar sararmış, dökülüyor. Bir savaş başlar yeryüzünde. İnsan, insana düşman... İnsan, insanın düşmanı... Ülkeniz savaşa katılmasa da, savaş sınır tanır mı? Geceler karanlık. Küçük gaz lambası da yanmaz

olmuştur artık. Şimdi bize oyuncakmış gibi gelen, o pır pır uçakları arayacaktır ışıldaklar göklerde. Ne günlerdir savaş günleri... Savaşı yoksullar için verir belki de Tanrı. Kulunu sınar mıdır, nedir?.. Adam, anası, babası, bir de küçük kızıyla oğlu... Ve evin bitmeyen borcu... Ah, ekmek, hani ekmek?.. Ekmek böyle tatlıdır ancak. Ekmek böyle acıdır işte. Kayısı, bahçenin kayısısidir da, ondan mı hoşafın tadı tuzu yerinde? Ve yoklar sofrasında dudaklardan eksilmeyen, "buna da şükür"lerdir.

Savaşın üçüncü yılı. üç yaşında bir çocuğa da nasıl bakmalı bilmem ki... Kadın su çekiyordur kuyudan; sıksa, zayıf bir vücut salıncaktan düşerse bir gün, ne denir?.. Niye küçüklerin alın çizgileri eğridir savaş yıllarında? Olacak işte... Binlerce çocuk bir yerlerden düşer bir şey olmaz da... Kader mi? Rastlantı mı? "Akacak kan damarda durmaz." mı derler hani...

Kadın gelir, ne görsün... Atar kovalan elinden, bağına basar yavrusunu. İçinde bir büyük, bir kötü şeylerin korkusu, çöker sedire, ağlar. "Allah'ım sana emanet..." der. "Sana sığındım, sen koru..." der. Der ya, Tanrı bildiğinden şaşar mı? Geceleri durmaz ağlar bir çocuk. Kadının gözleri hep yaşlı, adamın kaşları çatık. Dışarıda savaş, içerde kıtlık... Ekmek mi, şeker mi, yakacak gaz mı? Dudaklarda hep aynı söz:

"Savaş bir bitse..."

"Savaş bir bitse..."

Savaş biter mi?

Çocuk ağlasın dursun... Kimselere bir şeycik söyleyemedi kadın. Tann'ya bırakmıştır, ne yaparsa, o yapar... Eh, Tanrı bilir yapacağını. Çok geçti mi, geçmedi. Büyüğü kız -yedisindeydi- boğmacadan gitti. "Allah verdi, Allah aldı..." oldu.

Ve bir gün, "savaş bitti" dediler. Savaş biter mi hiç? Kaç kişi zengin oldu fasulyeden, şekerden?.. Savaş biter mi?

Kadın, baktı kaynanadan korkmakla olmayacak. Çocuğun sırtında bir kemik... Daha saklayamadı, söyledi. "Salıncaktan düşmüştü..." dedi. Adamın kulağına gitti ve dayağı yedi. Bir umut beyaz odalarda şimdi. Doktordur, okumuş, büyük adam... Nasıl da bilir... Salıncaktan mı düşmüş?.. Başına vurulunca da çöküyorsa... "Hımmm... Önce filmini görelim." denir. Yatırmak mı gerekli? Kimin içindir hastaneler?.. Babası da bir küçük memur... Salıncaktan da düşürmeseydiler... "Hele alçı korsaya alalım şimdilik..." Tıp kitabı böyle mi yazar?.. Eh, ne demeli?.. Derdini veren Tanrı...

Pamuklar, tülbentler ve sıcak alçı kokusu... Çocuk buna güler, bilir misiniz?.. "Hele şimdilik" alçıya alınmıştır ve adam bir yerlerde ilaç diye sıra bekler.

Savaş yılları geride kaldı. Ama savaş bitmedi. Silahlar yapılmış, insanlar birbirini öldürmüştü yeryüzün-

de. Silah bu, kimini öldürür, süründürür kimini... "Biz... İnsanlık... Vatan... Özgürlük..." Olacaktır. Kimisi ölecek, kimisi sakat kalacaktır. Boğmacadan, sırtmadan kırılan çocuklar... Boğmacadan, sırtmadan ölünür mü? Ölünür. Arı suyu kinin diye satan kimdir? İnsandır, zengin olmak ister. Olur da. Zengindir, insan mıdır? İnsan silah yapar. İnsan silah satar. Tetiklerde insan eli. Parmaklar ülkeler üzerinde. Eller, paralarda eller. Yürekler- 15 de birden yükselme tutkuları... İnsandır ya, insan...

Gün dediğin gelir, geçer. Koştukça, oynadıkça bükülür bir çocuğun beli. Sinsi sinsi büyüyen yumruk gibi bir çıkıntı sırtında. Bir dert, kaynamaz kemikleri. Bir kadın, çileli. Adamın saçları ağardı. "Bu çocuk iyi beslenme ister." İster ya, et, süt nedir bilinmeyen bir evde, bir çocuk nasıl beslenir? Kimbilir nerden öğrendi, "Kaptan olacağım." der durur. Adam tahtadan gemiler yaptı ona, kadın, kollarına sırmalar işledi. Kaptan dediğin öyle olur ancak...

Savaştı o. Yoksulların evlerinde bir sert yara... Ve yeryüzünde paralar... İnsanlar ne çok sevdi parayı... Ve yükselmeyi...

Çocuk kaptan olacaktı.

İnsanlık, erdem söylevleri alanlarda... Ve hakbilirdir Tanrı... Dua edilir, yalvarılır, "neye yarar" denilmez. Kimse bilmez ne iştir, Tanrı bilir işini...

Ve dünya döner.

-II-

Evet, dünya döner ve olan olmuştur. Bir çocuk, bir alçı gömlek sırtında... İnce kolları ve ince bacakları... "Bir de akıllı ki.." der, saçlarını severmiş görenler. Bir şeyler sezinlese de, bilmez, o yakıcılık nedendir. İnsanların elleri hep böyle mi gelecektir ona?..

Her şeyden habersiz bir avunuş doludur günlerde. Kıyı semtlerin çocuk oyunları... Sigara kutuları, kayısı çekirdekleri... Yirmi beş binlik bir sigara kutusu bulunduysa, o akşam, ne güzel akşamdır... Ve ne güzel gündür, bir çocuktan üç beş kayısı çekirdeği kazanılmışsa... Günler, çamaşır leğeninde yüzdürülen gemidir.

Okul kaptanlığa giden yoldu. Ama arkadaşlarının itelemeleri... Ağlamadı. Bir şaşırıldı, bir şaşırıldı... Daha ne ki, ağlamayı da öğrenirdi nasılsa...

Bir çocuk için bayramdan daha önemli ne olabilir? Denildi ki: "Bayrama gideceğiz, herkes temiz giyinip gelsin." Hani, bayram günleri çocuklar hep erken uyanır ya, uyandı erkenden, temiz temiz giyindi, okula gitti. Bütün çocuklarda birazcık heyecan, çokça sevinç, sıraya girildi. Yürüyüş başlayacaktı, bir bayan öğretmen geldi. (O günkü törenin sorumlusu olsa gerek.)

Sıraları dolaştı bir bir... "Gel buraya!" dedi ona. Çocuktur, anlamadı bir şey. "Çekil oradan dedim sana..." diye kızdı öğretmen. Tuttu kolundan onu, çekti duvarın dibine. Ve yürüyüş başladı. O, orada öylece kaldı. "Ben gitmeyecek miyim bayrama?" Çocuklar, anlayamadıkları bir kötülük sezince, sessiz bir durgunluğa düşer, bakar kalırlar. Yoktu. Artık hiç kimseler yoktu okulun bahçesinde. Gittiler. Hep bayrama gittiler. Niçin götürmediler kendisini, anlamadı. Anlamadı ama bir şeydir geldi, takıldı boğazına... Okulun bahçe duvarına oturdu, demiryoluna baktı, baktı... Bir tren geçti. Kalktı, bir taşa top gibi vurdu, yürüdü. Kızgınlıktı. "Niye götürmediler beni?" Koştı inatla, yetişti. Bir süre gitti onların ardı sıra. Öyle yalnız başına giderken görünmekten mi çekindi, döndü geriye. Başı öne düşmüş, yürüdü.

Nasıl bilsin, büyük adamlardan biri değişmiştir. (İşin içine büyük adamlar girince, insanlarda bir titizlik başlar. Bir yanlışlık korkusu mudur, bir yaranma umudu mudur, özentili bir telaştır gider.) Bütün okullar, dizi dizi yeni büyük adamın önünden geçecek ve büyük adam onlara bakacaktır. Ve okulun tören işlerini düzenleyen öğretmen, büyük adamın onu görmesini istemez, nasıl bilsin?..

Evlerine çıkan yokuşun başına geldi, kaldı. İnsanlardan çekinmez oldu, ağladı. Sonra eve döndü, hiç ses etmedi. Bir şeyleri ucundan ucundan sezinler olmuştu.

Bayram ki, adı "Çocuk Bayramı"dır.

İlk resimlerinde gemiler vardı. Ve çizdiği -incecik, titrek- insanların kolları şeritliydi hep. uyanış nasıl başlar bilir misiniz? Bir kıza "Ben kaptan olacağım..." denilir ve tutar, kızın saçını çekerse bir gün... (Çocukları severken hep arkadaşlarını kötüleriz ya, kız da öylece öğrenmiş olsa gerek.) "Hadi ordan..." der. "Kaptan olacaktım... Seni askere bile almazlarmış hem... Sen..." Yok, kız büyüyünce iyi yürekli olacak, belli. Yine de gerçeği tam söylemedi. İlk yıkılıştır bu. Kollardaki sırmalar sökülecektir, kaptanlık bitmiştir artık. Küçük tahta gemiler çatı arasına atılır.

-III-

İş, oyuncak gemilerin çatı arasına atılmasıyla kalsa, iyi. Yaş on beşti. Yazdı.

Artık, kentin bu uzak kıyısının birdenbire büyüyen, bir şeyleri iyiden iyiye bilmeye başlamış çocukları, kayısı çekirdeklerini ve sigara kutularını bırakıp, bir yeni oyun oynar olmuşlardı. Sevmek oyunu.

Dudaklar ıslıklı ve eller cepte idi. Sementin sokaklarında dolaşılır, kimi evlerin önüne gelince, ıslıklar bir den başlardı. Bahçelerde, kayısıların gölgelerinde toplaşan, göz altından bakıp fısıl fısıl konuşan, sementin, beştaş oyununu geride bırakmış kızlarını görür bir köşe seçip oturulur, yaşanmış, yaşanmamış hikâyeler anlatılırdı. Yazın bunaltıcı sıcakları gelip çattığında, dal bu dak saldı, herkese yayıldı sevmek oyunu. 19 Sevd.

Yaşlıları birer kıza sahip çıkmıştır hep. "Seninki... Benimki..."dir kızların adı. Top oyununda geri kalmaya benzemez bu iş. Aranır taranır, -pek ortalıkta görünmediğinden henüz paylaşılmamış olacak- bakkalın büyük kızı seçilir, "Benimki..." denir. Ve kızın adı "Kamburun-ki'dir artık.

Kimi kızlar bu paylaşmaya razıdır hani... Aralarında "Seninki.. Benimki..." diye konuşur onlar da. Ama bakkalın kızı dudak bükmeyle bilecek çağdadır. Omuz silker, "Kala kala ona mı kaldım?.." der. Der de, kızın sözünü hemen nasıl da yetiştirirler... On beş yaşın eksik adamı... Bir şeyler kopar içinde, gözleri önüne serilir bir şeyler... İnsanlardan başka olmak... Arkadaşlarından başka... Anlar. Bir iyi anlar başkalığı... Nedenini araştırmaz, katlanır. "Doğru. Bana mı kaldı?.." der. Der ya, bir korku yüreğinde: Alay edilmek, unutmaya çalışır olanları. Arkadaşlar arasında kız konusu açıldıkta, susmayı seçer.

Kitapların anlattığı sevgi, mutluluktur. Gittikçe daha bir inanır oldu komşu kızını sevdiğine. "Olsun." diyordu. "O ne derse, desin. Ben hep seveceğim onu. Bir gün gelecek, o da inanacaktır sevgime..." Bir kıza kendini tutkun bilmek, ondan, çevreden alay görmek hep... Sıkıcı bir oyun olsa gerek bu.

Günler kişiye öğretir yerini. Ve eksik kişinin yeri nedir yeryüzünde? Ah, bir yeri vardır sandı. Aldanıştı.

En güç iş unutmaktır, Hele eksikliğini unutmak çabası... Kendince kurma bir sevi, bir çocukluk özentisi sönerdi bir gün. Arkadaşları ilk kızlarını unuttular, ama unutamadı o. O alay edilmişliği, o ilk yenilgiyi, "neden, neden" diye kendine sorduğu geceleri, unutabilir miydi? Komşu kızından çok, kendinden o küçük mutluluğu kimin esirgediğini düşünecekti. Ve içinde o eski yaradan bir iz, bir ince sızı, hep duracaktı öyle.

Düşünmek, eksik adamı açmazlara sokmaktan başka neye yarardı?

-IV-

Eksik adamı açmazlara sokmaktan başka şeye yaramaz düşünmek. Yaramaz da, eksik adam düşünmeden edebilir mi?

On sekiz yaş nedir bilmezdi. Öğrendi. Saçlarını taramaz, aynaya bakmaz oldu. Ve büyüyor mu diye boyunu ölçmek, boşaydı. Eksikliğin ezikliğine katlanmak çaresizliği, bir ağır yılgınlıktı omuzlarda. Sigara bir alışkanlıktı artık. İçkiyle kendini unutmak güzel olmalıydı. Ve kadın, öğrenilmesi gerekli bir gizdi.

En aşağılık işi kıskanmak. İnsanları ve arkadaşlarını... Bırakmaya çalıştı onların duyduklarını duymak, onların yaşadıklarını yaşamak isteğini. Ve arkadaşlarının anlattığına, bir liseli kızı tutup elinden parka

gitmek, yoktu. Sokaklarda bu arayış boşunadır. Boşunadır umutlar, kurulan düşler boşunadır. Bir dindirilmelik tutku, bir acılı tırnak izi içindeki...

Ve Tanrı, hiç de anlatıldığında hakbilir olmasa gerek. İnsanlara eksikliği, insanlara acıyı veren ve "Benden büyük yoktur, bana tapacaksın." diyen Tanrı... Ve büyüklük... İnsanların yanlışıydı bu. Gücünün yetmediğine "büyük" diyen insanın yanlışı. Ve bir başka dünyada rahatlamının umudu... Bir büyük avuntu, cennetin

ırmakları, Tuba ağaçları ve hurileri cennetin... Ve bir büyük korku, cehennemin ateşi... Bu acılı yeryüzünde cehennem korkusu, bu düzensiz yeryüzünde Tanrı'nın hakbilirliği ha?..

Tanrı yoktu. Varsa, cehennem korkusuyla vardı Tanrı. Eksik adamın kader çizgisini çekerken yüreği sızılamaayan Tanrı, Tanrı mıdır? Tanrı vardı. Kızacak bir şey bulamayınca, bağırıp çağırılacak bir Tanrı'dır bu. Ve umutsuz kalındıkta yardım istenecek bir Tanrı vardır.

Genç adama soruldu mu, sevmektir yaşamak denilen. Ve eksik kişi bir deli çağı en büyük olmazlar içinde sürdürür. Bir yanda sevmek, sevimlik isteği; bir yanda insanların bakışlarıyla, sözleriyle araya koydukları aşılmaz bir duvar... Hem "kader" deyip bırakmak bütün umutları, hem sevgi denen büyük yaratıcının bir şeyler yapacağına inanmak...

Bir kalabalık kent işte. Sokakları ve bakımlı büyük caddeleri insan dolu. Ve liseli gençlerin koltuklarına kısırılmış kitapları ve çevrelerinde dolandıkları gencecik kızlar... Kızlar, kara önlükleriyle cilveyi öğrenmenin yollarında... Hep bir şeyler ummak, umutla gözlerine bakmak onların... Ve kızların dudakları kıyıcığında bir gülücük görmek. Hep bu. Alaycı... İçinde bir sızı, bir kabuksuz yara: Eksiklik. Yalnızlığı ve çaresizliği her gün daha bir derinden duymak... Yine de kilit kilit üstüne saklı bir umut... Buydu eksiklik... İşte buydu insanlar...

Ne bekliyordu? Görüyordu, genç erkekleri ve genç kızları... Birlikte gidenleri görüyordu. Ne bekleyebilirdi? Ama hep bir şeyler umdu insanlardan, hep bir şeyler bekledi. Ve bir gün gidip bir kıza o şeyleri söylemedi hiç. Ancak uzaktan gözlerine bakabilirdi onların. Söylediğini, birlikte gittiklerini, sevgiyi ve sevimliyi düşledi. Ve kızlar, kendilerine bakan eksik adama dersini vermektan kaçınmadılar. Bir alaycı gülme, birbirlerine onu işaret etmeler, omuz silkmeler, duymak istenmeyen bir iki sözdü kızların verdiği. Yeterdi, yıkılmak için yeterdi. Bir kıza umutla bakmak, yenilgiyi bir kez daha yaşamaktan başka şey değildi.

Ve yenilgin günlerin gecelerinde ağlamalar gelir. Kendini bu denli çaresizlik ve güçsüzlük içinde görmek istemese de, yapacak başka şey yoktur. Ağlamaktan ve sabaha her şeyin düzeleceğini ummaktan başka... Ve sabahlar, hiçbir şey değişmemiş sabahlardır.

Sonra genelevin yolu başlar. Ora kadınlarının sakızlı, dertli türküler söyler ağızlarına, "gelsene" diyen çiplaklıklarına tutulur. Kadınlar çoğunlukla iyi davrandılar ona. Bir iki alay eden çıktı içlerinde, ama onların da kızgınlıkları bütün erkeklereydi, eksik adama değil. Kendine para için katlanıldığını bile bile, arananı onlarda bulduğunu sanmak, uzun sürmeyecektir. Bir meraklı oralara girmek, çıkmak; kadın karşısında erkekliği yaşamak bir meraklı, geldi geçti. Bu muydu aradığı?

Değildi. Adam sayılmaktı, gördüklerince yaşamaktı aranan. Oysa para üzerine kurulu bir sevimliyi yaşayabiliyordu ancak. Bu başkalık, bir kadının ona vereceği boşalımı sildi süpürdü; bir buruk, bir dayanılmaz acılı tat koydu onun yerine. Genelevin yolu başladığı yerde çok gitmedi, bitti.

İnsanlar, insanlar, insanlar... Ve umutlar... Her umut bir yıkılışı hazırlar. Her yıkılış gerçeği biraz daha öğrenmektir. Ve gerçekler hep katlanılmaz, acılı, hep kaskatıdır gerçekler. Yumuşamaz, üstesinden gelinmez bir dar, bir bunalımcı geçittir. Ve umutlar ne güzeldir, ne kolaydır ve ne çabuk boşa çıkardır umutlar. Ve yaşamak ve sevgi ve insanlar... Ohh! Kitaplarda denilenler yalandır, yalandır, yalandır...

Günler sokaklarda geçen günlerdir. İnsanların içinde ve insanlara uzak... Hep bir şeyler bekleyerek onlardan... Yanılmalara karşın inatla sürdürerek hep. Sokaklarda dolaşmalarla aranan bulunur sanarak...

Bir sinemanın dağılan kalabalığındaydı bir gün.. Bir kadın yumuşaklığına dokununca, irkildi. içinde bir umut... (Ne umutlar...) Ve kadının ses etmez tavıyla güçlenen bir yüreklilik... Ve hırsızlama bir kadın sıcaklığı... Kalabalıktan kopup giderken, dönüp bir bakışı onun... Ve dudaklarında, bir çizginin kızgın bir öğrenmeye dönüştüğünü görmek... "Kambur!" deyişi ve çekip gidişi... Biliyordu. Kadının kızması eksikliğınedir. Dönüp baktığında eksik olmayan bir adam görseydi, belki de "gel" derdi ona, kimbilir... Sokaklarda bir şeyler umarak dolaşmalardan usandı. Anlamalıydı bunu, herkes kendi yerineydi. Bir deli gençliği taşıyarak içinde, kadere razı olmak oyunu ha?.. İnsanlardan ve kızlardan umudu kesmek... Sevmek, sevimlik umudunu bırakmak, öyle mi?.. Yaşamaktan umudu kesmek değil miydi bu? Eksik adam, ne yapardı umutları ve düşleri de bırakırsa? Gerçek, acı olan, katlanılmaz olan mıdır? Ve umutların tersi midir "gerçek" denilen? Bu böyleydi. Eksik adama böyleydi bu. Alışmak gerekiyordu umutsuz ve düşsüz soluk almalara...

Bir daha bir kadına yanaşmak mı?..

Ve ilk kez, kendine "Kambur!" dedi.

-V-

Adını koydu: Kamburdu, evet kamburdu.

İnsanlardan bir başka, bir ayrılı olmak insanlardan... Bir çıkmaz bataklık, yaşamak... Boşta çıkan umutlarla ve düşlerle ve her olayda kendini gösteren bir acı gerçeikle, yaşamak... Ve yaşamak, eksikliğe katlanmak çaresizlikle... Gülmelerin ve alayların karşısında, yaşamak...

Bir kurtuluştur belki, kendini yok saymak. Ve hiçbir şeye aldırılmadan ya da kolayca katlanarak her şeye; hep ha varmış, ha yokmuşçasına yaşamak bir kurtuluştur belki. Ama kişi kendini yok sayabilir mi? Yaşamak var olduğunu duymaktır. Kendini var bilmektir yaşamak. Ve insanlar, bildikleri bütün iyilikleri ve kötülükleri, yüreklerinde var olduklarını bir an duymak uğruna işlemezler mi? Nasıl yok sayardı kendini? Bütün sıkıntı, bütün çaba varlığını ortaya koymak için değil miydi? Şu insanların, şu kendilerini bir şey sananların karşısında, "ben de varım" diye dikilmek değil miydi bütün çatışmanın kaynağı? Oysa insanlardan bir şey beklemek boşunadır. Bütün yüceliklerini bir kalın bencillik örtmüştür onların. Bir başkasını kırmak, bir başkasını ezmek de olsa, kendilerini doyurmaları işleri.

Düş kurmadan ve umutlanmadan durulur mu? İnsanlar bu denli kötü olamazdı. Eksikliği bilmek, bilmek insanları, yine de kabullenemeyiş eksikliği ve güçsüzlüğü ve insanlara inancın boşta çıkacağını... Ve günler hep düşünceli ve bulunamayan adresler gibi karanlık, kuşku ve biraz da merak doludur. Günler, lisenin günleri...

Lise hiçbir yere gitmez, bir deli çağın umutlar kırığıdır, yenilgilerin acımsı tadıyla kokan. Ve insanların istediği kolayından bir sivilmedir. Para ve diplomadır bunun için... Ve işini bilmektir... Ve erdem, unutulmuş bir

boş sözdür, söylevlerde geçer... Neler verilmez kendini bir şey sanmaya karşılık. Bir tutkudur kendini güçlü bilmek. "İnsanlık" kendi başını kurtarmanın simgesi, güçlünün güçsüzü ezdiği orman yasası... Ve eksik kişi hiçbir şeydir. Para ve yükselme belki çok şey yapar eksik kişiyi, ama hiçbir şey yapmaz. Eksik adam nedir, gülünecek, alay edilecek ve biraz acınacak birinden başka?..

Ve eksik kişinin bir boşta çabadır, akıntıya çekilen kürek... İnsanlar eksik adama değer vermiyorlarsa, bu değerlendirme yanlış demektir. Ama neyi değiştirir ki bu, çoğunluğun ortak olduğu yanlış, yanlış bilinir mi?

Yirmi yaş demek, çok şeyi bilmektir. Bir şeylere karar vermek demektir yirmi yaş. İnsanlar vardı, kolunu bir kızın omzuna atmış, ağaçlıklı, ıssız yollardan, çiçek koparmanın yasak olmadığı yerlere yürüyen. İnsanlar vardı, seven, sevilen insanlar; dudaklarda sevi sözleri, gülen, eğlenen, yatan, doyan insanlar... Ve eksik adam düş dolu bir yürektir, yenilgileri alışkanlık kazanmış...

Sevmek alay edilmektir. Sevilme hiç yoktu, sevilme hiç olmayacaktı. Denilebilir ki, bütün derdi, yalnızlığıdır. Yalnızlıktan kurtulmak, çoğu sıkıntılarını çözümlenmek olacak. Ama yalnızlıktan kurtulabilir mi eksik adam? Yalnızlık bir yılan gömleğidir sırtında, geride bırakılsa da çıkarıldı sayılmaz. İnsanlar yine anlamayacaktır onu. O yine yüksekte bakılan, alay edilen, acı çeken kişi olarak kalacaktır hep.

Lise bitti. Geç de, güç de olsa bitti lise. Bir yapılacak iş, kaçmaktır bu kentten. Bir başka kentte, ıssızlıklara, insanlardan uzaklara çekilecekti... Belki yine severek insanları, belki bir büyük hınç duyarak onlara, yalnızlığa, hep yalnızlığa koşacaktı. Yalnızlık sıkıntısı nasıl azalardı, yalnızlığı alışkanlık edinmekten başka?

Evden istemediler. Yaş yirmiydi, ama yine o eski çocuktu onların gözünde. Başına neler gelmezdi ki... İstemediler. Diretti. Okumak falan diye açtı sözü... "Tan-rı'ya emanet" dediler, yaşamının onun için güçlüklerini, okuması gerektiğini anlattılar, "git" dediler sonra.

-VI-

Ve boşta çıkan umutlardan ve düşlerden ve yenilgimi bilen tanıdık yüzlerden kaçıp, geldim bu kente. Yalnızlıktan yakınıp, yalnızlığa sığındım. Birakacaktım insanların iyiliğini, insanların kötülüğünü; bir başıma, ıssızlarda, yalnızlığın koyuluğunda arayacaktım mutluluğu. Belki bir şey vermeyecektim insanlara ama bir şey de beklemeyecektim onlardan. "Kader" mi ne derler hani, o şeye biraz katlanmış olarak ve bilerek yerimi ve yaşama yeteneğimi, olmayacaklara elimi uzatmayacaktım. Ama yüreğim, olur olmaz her şeye, -yaşamak isteyen bir yürekçene- uzanmadan duracak mıydı? Düş kurup da, gerçekleşmesini beklememeyi başaracak

mıydım? Ama gereken budur. Bir iş saymak yalnızlığı ve bir kazançmışçasına sarılmak ona... .

Benim işim yalnızlık olacaktır. Bu kentin insanlarını bencillikten arınmış, yürekli kişiler ve kendimi de, aralarında bir yerim vardır diye bilecektim. Yine de onlara uzak duracaktım hep, girmeyecektim içlerine. Konuşulur bir iki arkadaş yetecekti bana. Ben yalnızlığı aramaya geliyordum bu kente, erdemi değil. İsterse kentin bütün insanları ve kadınları ve kızları erdemli olsun, onlarla işim yoktu benim. Çekilecektim kabuğuma, insanların verdiği de, aldığına da örtüp kapımı, yalnızlığı yaşayacaktım. Ve kadınlara ve kızlara bir ürkek bakacaktım hep. Yoktu. Kimselere kapılmak yoktu artık. Ve umutlara ve düşlere... Gerçeği koyup önüne, düşünmek, kendini bilmek vardı. Yalnızlıklarda, küçük küçük sevinmeler ardında koşmalar ve ne geçmişe, ne geleceğe dönük olmayan avunmalar vardı. Yalnızlıktan kaçılmazdı, kurtuluşuzdu yalnızlık. Ona alışmalı, sevmeliydim onu.

Sevdim de önceleri hani... Bir çekicilikti, bir acımsı-lıkta yalnızlık. Yeni bir şeymiş gibi geldi, sıkmadı, ısındım. Bir bekâr odasının, çıplak kadın resmi asmadığım duvarlarına söylenen övgüler... Issızlıklarda, deniz kıyısında kurulan düşler... Ve içkinin yalancı yiğitliği bir de... Ve yüreğimde olurlarına bırakmışlığın tembelliği ve kendini aldatmanın soğukluğu...

Kaçmanın yenilgiyi kabullenmekten başka şey olmadığını anladığım günler, sinsice ve birdenbire geldi. Yalnızlığa özenme, bir yüreklilikten çok, bir güçsüzlük değil miydi? "Yalnızlık, yalnızlık" diye koşmuştum da, hangi sıkıntıyı çözülmüştü? Yine kaşlarım çatıktı, yine geceler uykusuz ve insanların bakışları alaycıydı yine. İnsanlardan kaçmak, kişinin, kendi kendinden kopmasından başka nedir?.. Ve kişi nasıl kaçabilirdi kendinden? Değil tanıdıklardan uzak bir kentin kıyı semtinde bir bekâr odası, bir ormanın göbeğinde, bir ıssız dağ başında arasaydım yalnızlığın mutluluğunu, kurtulabilecek miydim bu kendini aldatmanın sızısından? Bir gerçeği nasıl görmezlikten gelecek, insanlardan başka oluşun sıkıntısını nasıl atacaktım içimden? Bir orman, bir dağ başı güzelliğinin bana değil, başkalarına olduğunu bilmeyecek miydim yine? Yıldızların ışıldadığı bir gecede, eksikliğin yanıklığını duymayacak mıyım? Ve unutabilecek miydim, insanların beni içlerine almadığını, beni kendilerinden saymadığını insanların? Ve yüreğimde, onlara bir kızgınlığı, kendimden saklamaya çalıştığım bir kıskançlığı taşımayacak mıyım? İnsanlara el açmış gözlerim, baktığım her şeyde, insanların beni aşağılayan seslerini bulmakta gecikecek miydi? Ve yağmurlu günler, ağıllamalar getirmeyecek miydi yine? Sabahları ve akşamları, günde iki öğün ölmek isteği gelip çöreklenmeyecek miydi içime? Ölmekse, bir kurtuluş sayılabilir mi? Karıncadan ateşböceğine dek ki-

pırdanan her şeyde yaşamının gerektiğini görüp, sonra da ölmek isteği ha?.. Ölmek, kendini kabul ettirmek olabilir miydi hiç? Bir ağaç gölgesi gibi serinse, bir güneşli gün gibi sıcaksa toprağın altı, ölmekle de rahat olmayacağımdır demektir, üstelik, kolay bir şey olmayacaktı ölümüm. Büyük bir güçlülük işi sandığım kendini öldürmenin, birden bir korkaklık olarak görünmesi... Ve iş işten geçtiği anda, sövmek korkaklığım ve güçsüzlüğüme... Hiç değilse ölümler rahat olayım isterim. Ve öldüreceksem kendimi, bu bir heves olmamalı. Bir de, yaşamayı ararken, bu denli susamışken yaşamaya, ölmek...

Bırakabilseydim insanlardan bir şeyler umut etmeyi, az da olsa mutlu olurum belki. Hiç değilse, mutsuzluğum azalardı biraz olsun. Ama bırakamıyordum. İnsanlara güvenişim boşa mıydı? Bir tek kişi çıkmaz mıydı beni anlayacak, sevecek, toplumun değer ölçülerine karşı çıkacak, tek bir kişi... Yaşamak, o kişiyi aramak olabilir mi benim için. Bulamayışın acısına katlanarak, aramak onu... Bakalım, şu yeryüzünde böylesi yücelikte biri var mıydı? Ve ben ona rastlayacak mıyım bakalım? Aramalar, aramalar... Ve bulduğunu sanıp yanılmalar hep... Bulunmaz bir şeyi aramak, bulmaca çözmek gibi bir şeydir. Ama bir çözümler bulmacadır bu, çözmek tadına erilmez.

Ah, insanlardan uzak, insanlardan kaçarak hep... İçimde kımıldanan umutlar ve umutların yıkıntısından korkarak, onları kendi elimle söndürdüğüm günler... Bekâr odamda yalnız, yıkılmış ve artık düş kurmaktan da usanmış olarak... Acı da, yanlış da, pek aptalca da olsa, gerçektir... Ben eksik adam... Susuz kalmış dudaklarım ve ezik yüreğimle... Ne yapmalı bilmiyorum... İle de bir şey mi yapmalı? "Bir şey yapmalı..." diyorum.

Ben bu kentte yenilgi ve tedirginlikle dolu bir yıl yaşadım. "Bir şey yapmalı..." dedim hep, bir şey yapamadım. Ailemin isteği yerine geldi, sınıfı geçtim. Belki bir şey yaptım sayılabilir bu.

-VII-

İkinci yıl, kabuğuna çekilmeyi bıraktım. İnsanlardan kaçmanın sonu yoktu. Ve yalnızlığı mutluluk sanmanın... Onların içinde, onların olanca kötülüklerine katlanarak direnmem gerekiyordu, öğrenmişim. Anlatmalıydım onlara, güzelin, bildiklerinin dışında olduğunu. Belki yadırganırdı söylediklerim, biraz alaycı bakarlardı belki, belki sıkıntı okunurdu yüzlerinden, herkesin kaderine razı olması gerektiğini söylerlerdi belki... Ama

yılmamalı, yalnızlığı değil, erdemi aramalıydım. Ve "doğru" diye ve "iyi" diye sarıldığımız ve "erdem" diye kapıldığımızın yanlışlığıdır bizi yanıltan. Gerçeği söylemek doğruculuktur. Adamın yüzüne -gerçektir diye- "sakat" demek midir doğruculuk? Acılamak iyiliği gösterir. Birini acıyacak denli kendinden aşağı görmek midir iyilik? Erdem doğruya, iyiye yönelmektir de; erdem, kendini beğenmek, kendini düşünmekten başka nedir?

Bunlardan bir başka şey olması gerekir erdemin. İnanmak, onu aramak için yeterlidir. İnsanlardan kaçmak yerine, onların içinde, onlarla uğraşmakla başlar bu da.

Önce bekâr odamı bıraktım. Bir arkadaşla iki odalı bir ev tuttuk. Birlikte oturmak için niye onu seçtim? İyi kişiydi, iyi arkadaştı, bunu biliyordum. Benim gibi eksik değildi ve özendiğim bir hızlı yaşamı vardı. "Bak, şunu söyleyeyim sana..." dedi evi tutmadan önce, "Gelenim gidenim çoktur benim... Kız arkadaşlarım vardır eve gelen giden... Peşin peşin söyleyeyim de... Bir tatsızlık olmasın hani..." Biliyordum bunu. Belki de bu yüzden seçmişim onu, kimbilir... Kıskançlık çıkarırım diye çekiniyordu. (O zaman birimizin evi bırakması

gerekecekti.) Aynı kuşku bende de vardı. Korkuyordum yaşayamadıklarımı yaşayan biriyle birlikte olmaktan ve arkadaşını kıskanacak denli kendini aşağılaşmış görmekten korkuyordum. Kıskanırım korkusuyla herkes-

lerden kaçmanın sonu ne olacaktı? Bırakmalıydım bu kuşkuyu. Kıskanmak da insanlar için değil miydi? Kıskanırsam kıskanırdım işte... Ve çekindiğimce aşağılık bir iş olmasa gerekir... Kimseyi kıskanayım istemiyordum, ama niye çekinecektim bundan? Beni korkutan kıskandığımı belli etmekte. Kıskanılan kişi, şöyle bir böbürlenmekle kalsa iyi. Bir de alay ederler, yüzüne vururlar adamın. Bir şey anlamamış gibi: "İyi ya..." dedim arkadaşşıma. "Kim gelirse gelsin... Odan ayrı nasılsa..." Sonra odaları bölüşmek için yazı tura attık, arkadaşım kazandı. İyi de oldu. Bir büyük ve gösterişli oda, benden çok arkadaşımın işine yarardı.

Bana karşı bir koruyucu tavrı vardı arkadaşımın. Evin güç işlerini hep üzerine aldı. Oturduk akşamları, sevgililerini anlattı. Ona da anlattıklarını merakla dinleyen biri gerekliydi. İyi geçiniyorduk. Söz arasında, ertesi gün birilerinin eve geleceğini öğrenirdim. Ve bir rastlantıymış gibi, o saatlerde evden uzaklaştırırdım kendimi. Gider dolaşırdım deniz kıyısında. Güzdü. Ve deniz, sürekli bir değişiklik içinde, seyredenı sıkmadan dururdu karşımda. Kumsalda denize küçük küçük taşlar atan sevgililere bakardım. Ve kızların uçuşan saçlarına... Denize bir şeyler söyleyen yalnızlığımdan usanıp, insanların arasına katılırdım. Kıyıda, yan yana dizili üç beş kahveydi bunlar. İçlerinden birine çokluk gençler giderdi. Ben, o kahveye girmeden geçerdim hep. Bilir-

dim, orada tanışılırdı, buluşulurdu orada, yaşayan kişilerdi onlar, evrenleri iki kişilik masalar olan... Gürültülü, yazdan kalma şarkılar çalınır bir kahveydi benim gittiğim. Yerim bir duvar dibiydi, denizi ve nargile içen yaşlıları görürdü. Arkadaşımı düşünürdüm ve evde onun şunları şunları yapmakta olduğunu... "Kıskanıyor muyum?" diye soramazdım kendime. Bilmiyorum, çayın kötüsünü hep bana mı getirirlerdi, çayın tadına varamazdım hiç.

Kum motorunun bir yadırgamayla kıyıya yanaşması vardır. Son anda sesi kısılmış, sanki denizden itilirmişçesine, kıyıya vurmakla vurmamak arası yanaşır, halatlar iskeleye bağlardı onu. Sonra bir vinç gürültüsü başlardı. Ağır demirin sertçe içine inişi, çıkışı ve gıcırtilarla içinden bir şeyleri söküüp alışı... Kum motorunun kaderi de bu olsa gerek. Kaptanı kötü yürekli ya da vurdumduymaz biridir. Bitişikteki ahşap kahvede nargile fokurdadır, altmışaltı oynar olmalı. Motorun, içinden koparılışlardaki iniltisini, ya vincin gıcırtilarına karıştığından kaptan duymazdı ya da ona aldırılmaz biriydi. Motorun yüreğinde bir hafif patırtı, kaptanın gelip kurtaracağı umuduyla, kesilmek bilmezdi.

O, gençlerin gittiği kahveye, istekli ile isteksiz arası, bir küçük lodosa kapılmış gibi yanaştım bir gün. Akşamlara yakın, köşedeki bir masada bağlıyım artık. Birbirlerinin ellerini tutan, birbirlerinin gözlerine çekin-

meden bakan o kalabalığa imrendim belki. Onlar masaların üzerine adlarını yazdılar. Ben, bir köşede kibrit kutusuyla oynayan adamdım. Bir kızın karşımda oturuşu, içimden büyük sökülüşlerle bir şeyleri alır dururdu. Bu koparmalar değil, kopardıklarını bir yana ativerme-lerdi beni yıkan. Benim kaptanı şü karşıda bir yerlerde oturur belki. Ya bilmez benim yıkılışlarımı, ya dudak bükerek geçer. Yine de içimde bir umut... Bütün kızların gözlerinde aradığım odur. Yüreğimin ılımlı sesini birinin gözlerimden okuyacağı umudu... Ve bağlandığım bu kıyıda beni alacak, açıklara, kendime güveneceğim yerlere götürecektir beni.

-VIII-

Kıştı.

Ne mevsimlerin değişmesi, ne de günlerin geçişi önemli değildir. Geriye bakıldıkta görülen hep aynı çizgi değil mi? Yenilgin, kırılmış ve ezik... Ve umutlar, umutlar... Yıkıntı. Yağış varmış dışarıda ya da yokmuş... Ha yükselmiş, ha düşmüş ısı... Günlerden şuymuş, yıllardan buymuş... Ne çıkar? Yaşanan an, hep aynı kaldıktan sonra... Oh, genç yüreğim, kanım ve erkekliğim... Bir de siz uslanmayı öğrenseniz... Gün olur,

o gün gelir. Yorgun yüreğim, durgun kanım ve kurumuş erkekliğimle ben; her şeylere alışmış, alışmış da kaşlarının çatılması yumuşamış ben, "adamım" diye dolanır dururum ortalıkta. Varsın o gün kimseler aldırış etmesin bana. Varsın insanların bakışları iğneli, sözleri dikenli olsun. Varsın bir başına ve yalnız olayım. Nedir ki?.. Olaylara gülüp geçecek güçlülükte olacağım ben. Ya da gülmeyi bile çoksanın dudaklarımda bir küçük büzülme ancak... Oh, rahatım. Ne insanlardan bir yakınma, ne de kendimi onlara beğendirme çabası... Günler, alışılmış, durgun ve sessiz akan bir sudur.

İyiden iyiye buna inandırdım kendimi. İstiyorum bir anda çökeyim, yaşlanayım. Oysa bir gençliğin yaşanamadığını unutabilecek miydim dersiniz?.. İnsanların bana ettiğini ve umutlarını ve düşlerini... Ve en iyi günlerin acılara, sıkıntılara ve kendini yemelere harcandığını unutabilecek miydim? Yoktu, yaşlılıkta da rahat yoktu bana. Ama hiç değilse böyle umutlu ve böyle sıkıntılı olmayacaktım. Bir köşede, kalan günlerini sürdüren, yenilgin bir eski savaşçı. Eh, o da bir şeydir. O da bir şeydir ya, kimbilir, o yaşlanmayı, yaşlılığın o soğuk alışmışlığını görecek miydim bakalım? Bu yıkıntı, bu eziklik, bu kendini yemeler içinde, yaşlılığın gelişini nasıl beklerim? Oysa yapacak başka şey de yoktur. Şu deliliğin dinisini, yaşlılık günlerini beklemekten başka...

Günlerim o kıyı kahvesinde geçiyordu. Genç kızlar ve erkekler konuşurlar, gülüşürler, sevişmeye çağırırlardı birbirlerini. Kıpır kıpırdı kızların dudakları. Ve saçlarının uçlarıyla oynarlardı hep. Yağmur başladı mı, dinmezdi. Bir sızı çöktü mü yüreğime, gitmek bilmezdi. Dolaşırdım kıyıda, ıslanırdım. Islanırdım ve açıldım sanırdım. Ve uzaktan bakardım kızlara. Hepsi bu değil ya gerçekte. Onlardan birini alıp evime götürmeyi düşlediğim de olurdu. Ve sonrasını... Düşlerde bir kıızı soymak bir sapıklıktır gibi göründü bana. Düşte bir kızla yattığımı unutmaya çalıştım hep. Ve kaçındım böylesi düşler kurmaktan. Ama kişinin aklı takılmaya bir... Gelir, ondan ona atlayarak gelir ve bir kızla yatılır uydurmacadan işte.

Eve dönmekse bir başka sıkıntı yığınıydı. Ben eve döndüğümde, çoğu zaman odasında olurdu arkadaşım. Giderdim yanına, serüvenlerini anlatırdı. Kiminde bakardım, daha konuğu gitmemiş, sessizce odama çekilirdim. Yüzükoyun uzanırdım yatağıma ve içinden çıkılmaz düşünceler gelip yığılırdı. Aldırmaz pozlarına zorlardım kendimi, umursamaz tavırlarla uyur görünürdüm arkadaşım geldiğinde. Onun eve getirdiklerine, getirdikleriyle yaptıklarına aldırmaz gözükmeye çalışıyordum hep. Ama başkası neme, kendime karşı başaramıyordum bunu. Beni uyandırıyor ve gülererek anlatıyordu arkadaşım. Dinliyordum. Ve biliyorum, kiskanı-

yordum. Arkadaşım değil, yaşadıklarıydı kışkırdığım. Ve ona belli etmeme çabaları... İğreniyordum kendimden. Çaresizlik gelip düşümleniyordu. Ve geceleri, bağırarak istiyordum.

Arkadaşımın bana bu denli yakın olacağını düşünmemiştim hiç. Serüvenlerini anlatıp durmasını, bana 39 büyümektir diye yorumladığım bile olmuştu. Ama yanılmışım. Öğrendim bunu. Bir gün önceydi, içtim içtim geldim eve. Neydi böylesine canımı sıkan? O kız yüzünden olsa gerek... Akşama yakındı, kahvede oturuyordum. Karşımdaydı. uzun saçları vardı ve üst üste atılmış bacakları... En çok dirseklerini sevdim. Masanın üzerine koyduğu -koymadığı, yatırdığı- dirseklerini... Hep dirseklerini düşündüm. Ve bir kâğıda çizdim onu. Yavaş yavaş ve arada bir ona bakarak, saçlarını, dirseklerini ve bacaklarını... Başardım bile sayılabilir. Hele dirseklerini -bunda hiç kuşku yok- iyice başardım. Ve kendimi kutladım bir güzel. Arkadaşının uyarısıyla baktı bana, güldü. Güldü de nasıl anlamadım? Bir kâğıda çabuk ve uzun çizgilerle bir şeyler çizmeye başladı. Bekledim, olacak oldu. Kâğıdı benden yana çevirdi, ucundan kaldırdı yavaşça... Baktım, bendim. Koca kafalı biri ve sırtında kafası büyüklükte bir çıkıntı... Sol elde bir sigara tütme... (Sol elimde bir sigara vardı.) Ve kızın dudaklarında bir alay... Ve gülüşmeler ardın-

dan... Bir güzel bozuldu. Kaçmayı düşündüm önce... Kaç, kaç, kaç... Ne olacaktı bunun sonu? Katlanmaktan başka yapacak şey yoktu. Anlamadığım, ne yapmıştım da tutup alay ediyordu benimle?.. Söz atmadım ona, bir yanını sıkıştırmadım, kendisiyle yattım falan diye birilerine bir şey de uydurmadım... Neydi, resmini yaptım diye miydi? Suçum, onu yüceltmek oldu. Söz atsaydım ya da izinsiz bir yerlerine uzatsaydım ellerimi, bu denli kızmazdı, gülmezdi böylesine. Ben ki, resmini yapmaya çalıştım onun. Ölçülere uygun biri olsaydım, içi giderdi. Ama bendim. Bendim resmi yapan, eksik adam... Alay edilirdi ve dersini vermek gerekirdi. Ve bilindir, üç çizgi ona her şeyi anlatmaya yetecektir. İstedim, gidip sorayım, incileri mi döküldü? Çok sözler kurdum ya, nerde o yürek... Bir de kızdım kendime, resim yaparmış diye. Buruşturdum, saklar gibi cebime soktum resmi ve çıktım dışarı. Biliyorum, arkamdan bakıyor, "iyi bozduk" diye gülüyorlardı. Ve akşamdı. Soğuktan ve yağmur vardı, üşüdüm. Düşünceleri ve kendime soru sormaları bırakmaya çalışarak, yürüdüm. Ve başıma işler açan o resmi fırlattım denize. "Bitti." dedim. Kendime yalan söylemeye de alışıyor muydum ne, biliyordum bitmediğini, "Bitti." dedim. Ve sanki sorunlarımı çözermiş gibi, birden aklıma düştü: jçki. Bir yer buldum, girdim içeri. Bir boş masa... Ve yüksek sandalyeli... Kollarımı masanın mermerine dayadım ve o kızın dirseklerini düşündüm yeniden. Ve

ressamlığını... Garson geldi, "Bugün yalnızsın..." dedi. Kimbilir, birine mi benzetti? İstedim, "Ben her zaman yalnızım arkadaş." diye bir söylev geçeyim. Bıraktım, "Öyle..." dedim. Ve "Şarap." dedim. Sonra içtim. Çok içtim. Yenilgiyi unuturum diye içtim. Ve o şarkı başladı:

"Ben kime sevgilim deyim seven olmazsa?"

Romanlarda, filmlerde hep öyle olur. Adam bağırır ve koşar, susturur şarkıyı.

"Ne kimse arar beni, ne kimse bekler..."

Ama inadına dinledim ben. Zorladım kendimi ve benim için söyleniyormuş gibi dinledim. Şarkı bitti ve çıktım. Yolda insanlar bana baktı hep. Hoşlanmadılar sallanışımın belki. Beni suçlanmış gibiydi gözleri. İçki içmek de yalnızca kendileri içindi sanki... Durup, suçun bende olmadığını anlatır mıydım onlara? Kızın dirseklerini ve sol eli sigaralı adam resmini... Bakalım dinlerler miydi? Anlamaya çalışırlar mıydı bakalım?.. Yoksa, şöyle bir bakıp geçerler miydi? Gülerler miydi yoksa?.. Gülünmek istemiyordum artık. Güldüler, hep güldüler. Sövdüm. Ancak bunu başarabildim. Sövmeyi... İçlerinden biri çıktı, dayılandı: "Hadi bakalım, al ufak ufak... Akşam akşam be..." İteledi, belki ensemde de bir tokat yedim. Arkamdan söylendiler. Geceydi ve adamın "akşam akşam" demesine şaşıtım en çok. Ve geldim eve. Arkadaşım daha yatmamıştı. Güldü.

"Gülme ulan!.." diye bağırdım.

"İçtin mi yine?" dedi.

"İçtim." dedim. "İçtim ulan! Ne halt edilir başka?.."

Sonra oturdum, ağladım. Birdenbire boşaldı ve rahatladım.

"İçtim." dedim yeniden.

Bir sigara yaktı bana.

"İçtim." dedim. "İçtim ya..."

"Kim vardı yanında?" dedi.

"Kim olacak?.. Biri olsa ne çıkar?.. Yalnızdım. Yalnız... Garson da dedi, "Bugün yalnızsın.." dedi. Kimbilir kime benzetti?.. Belki de laf olsun diye dedi. Senin sorduğun gibi... Kim olacak yanımda?.. Biri olsa ne çıkar hem?.. Yalnızdım. Her zamanki gibi... Ben ve bir de ben..."

"İyisin bu gece." dedi arkadaşım.

"Yok..." dedim. "Kötüyüm. Kötü..."

Daha önce tasarlamış mıydım bunu? Sanmıyorum.

"Bak, bir şey diyecem sana..." dedim. "Ben evi bırakıyorum arkadaş."

Arkadaşımın yüzü asıldı birden.

"Böyle edeceğin başından belliydi zaten..." dedi.

Bir suç işlemiş gibiydim, canım sıkıldı. "Git yat hadi..." dedi. "Sabaha konuşalım."

Yattım ve inek gibi uyudum, uyandığımda, evi bırakmaya kararlıyım. Bir küçük oda bulmalıydım ve "yaşamak" diye ıssızlıklara ve bir başınalığa koşmalıydım yine. Belki sevdiğimden başka bir şeydi yaşamak, bildiğimden başka bir şeydi belki... Gördüm, öğrendim işte. Ben insanların içindeyken de bir şey değişmedi. Mutsuzluğumu kırbaçlamaktan başka bir şeye yaramadı insanlar. Ve bana acı çektirmekten başka hiçbir şeye... Bir köşeye çekilmekle, kıskanmalar ve kendini yemeler biter mi? Hiç değilse bu akla takılmalar seyrekleşecektir biraz. Bu durumdan daha da kötü olacak değil mi? Gitmeliydim. Arkadaşım geldi:

"Gidecek misin?" dedi.

"Evet." dedim.

"Peki, ben nasıl verecem bu koca evin kirasını?"

"Birini bulursun nasılsa... Belki onunla daha kolay anlarsın, ben varkenden daha rahat edersin belki..."

"Avutmayı bırak şimdi... Gidecek misin, onu söyle."

"Gidecem." dedim.

Kızdı. Yürüdü, çıkıyordu odadan:

"Beni dinlemelisin!" dedim.

"Ne dinleyecem... Böyle olacağı belliydi."

"Ben istemedim böyle olsun..." dedim. "Ama elimde değil, oldu. Şunu bil, senin yüzünden değil... Burayı bırakıp da bir başkasıyla oturacak değilim. Ben yalnız olmalıyım. Sonra..."

"Ama ben sana dediydim başında... Benim gelenim gidenim çok olur, demedim mi?.."

Demek, ortada bir kıskanmanın varlığını biliyordu arkadaşım. Canımı sıktı bu.

"İnan, seni kıskanıyor değilim..." dedim. "Bu benim için bir huzursuzluk oldu, doğru bu. Ama seni kıskanmak değil. Senin yerine bir başkası da olsa, bunlar olacaktı yine."

"Niye beni seçtin öyleyse?... Ben kimi bulayım şimdi?"

"Evet, suç bende..." dedim. "Ama seni seçmekte tasarlanmış bir şey mi olabilir sanıyorsun? Bir rastlantı bu. Bir kötü rastlantı... Senin yanlıştın benim gibi bir adama güvenmekti. Kendim için, güvenilir biri olmadığımı söylüyorum işte. Ama sanıyor musun ki böyle olmasını ben istiyorum?.. Elimde değil, yapabileceğim bir şey yok."

"Yine de sen bir düşün..." dedi. "İyidik sizinle. Birbirimize alıştık da... Kalırsan iyi olur. Yok ille de giderim dersen, sen bilirsin. Öylesi daha iyiye senin için, öyle olsun."

Teşekkür ettim arkadaşıma, "Beni anlayacağını biliyordum," dedim.

Ve düşünür gibi bir ara durdu. Sonra birden, son günlerde hep anlattığı bir kadından söz etti.

"Akşam yine gelecek." dedi. "Onunla yatmak ister misin?"

Şaşıtm.

"Nasıl olur?.." dedim. "Sana gelen bir kadınla nasıl yatarım?.. Benim aradığım, bana, benim için gelendir. Hem, kadın bunu ister mi sanıyorsun?"

"N'olacak ulan!.." dedi arkadaşım. "Basbayağı yatarsın işte... İstersen, bir söyleyeyim ha?.."

"Olmaz." dedim. "Kimsenin dostuyla işim yok benim. Bir kadınla yatmanın kazandırdığından çok şey kaybettirir bana bu. Hem senin için de iyi olmaz. Nasıl verirsin onu bana?.. Ben yattıktan sonra nasıl bir daha?.."

"Nikâhlı karım değil ya ulan..." dedi. "Hep benle yatacağına, bir gün de senle yatsın orospu. Ne çıkar?.. Parasız kalınca helva ekmeği bölüşmedik mi seninle?.. Onun gibi bir şey..."

"Onun gibi değil. Senden helva ekmeği alırsam, bir gün de ben sana veririm güveniyedir. Öbürüyse öyle değil."

"Boş ver be bunları..." dedi. "Gidiyorsun nasılsa... Bir daha ya olur, ya olmaz. Birlikte bir akşamımız olsun, ha?.."

"Sen paranla bir kadın getirmiş olsan, ona evet diyebilirim. Senin paranı birlikte kullanmak demektir bu. Ama bu kadın sana, senin için geliyor. Olmaz. İstemez de beni... O istese bile, ben isteyemem. Buna sevinmek, sana teşekkür etmek gerekir değil mi? Sevinemiyorum. Düşün gerisini artık..."

"Sen bilirsin. Ayrıca, teşekkür edesin diye de söylemedim bunları. Eğer istersen dedim, hani..."

Biraz şaşkındım, biraz gururum kırılmış gibiydi.

Akşamı. Kadın geldiğinde evde bulunmayayım diye kaçmıştım. Ama edemedim, döndüm eve yine. Ne olacağını mı merak ediyordum? Kadının ne diyeceğini mi?.. Yoksa olabilir diye mi umut ediyordum, istiyor muydum kadını? Bilmiyordum. Eve döndüm ve arkadaşşıma kadını istemek gibi göründü bu. Beni çağırıyor, tanıştırdı onunla. Yaşlıcaydı ve çirkin denir bir kadındı. Ama kadındı. İstiyor muydum? Havadan sudan konuşuldu ve arkadaşşımanın boynuna atıyordu kolunu. Olur mu sanıyordum? Belki. Çekip gideyim dedim, gideme-

dim. Umuttu. Ve sanırım bacakları güzeldi. Bakarken yakalanır gibi oldum bir ara, ama aldırmadı. Yaşımı sordu sonra. Gereği neydi?.. Ve nereden çıktı bilmiyorum, bir iki yaş büyük söyledim. Arkadaşım yalanımı yakaladı ve güldü. Kadını istemekte olduğumu anladımı ne?.. Ne saklamalı isteyebilirdim de hani... Ama onunla yatabilirim demek değildi bu. Yine de çekip gidemedim işte. 47

"Sizinki de böyle resim mi dolu?.." dedi.

Arkadaşımın odasının duvarları soyunuk kadın re-simleriyle süslüydü.

"Yok." dedim. "Ben kadınlardan bir şey beklemeyen biriyim."

Durakladı. Bir şey söyleyecek gibiydi, umutlandım. Oysa birden arkadaşşıma döndü, o gün gittiği film den söz etti. Sanki benim dediklerime omuz silker gibiydi. Boştu, umutlanmalar boştu. Olacak şey değildi. Olsa bile, olmazdı. Gözlerimden minnet okusun ister miyim? Nasıl bakardım arkadaşşımanın yüzüne?

Sonra onları bıraktım, odama gittim. Bilerek mi açık bırakmıştım kapıyı? Sanmıyorum. Ama kapının açık olması pek rastlantıya da benzemiyordu. Kalkıp kapatamıyordum da üstelik. Yatağımın üzerine uzanmıştım ve arkadaşşımanın kapısını gözlüyordum. Kadını mı bekliyordum? Bilmiyorum. Çok geçmedi, kadının sesi yükseldi:

"Sen beni ne sanıyorsun?.." diye bağıırıyordu. Arkadaşım ne diyordu bilmiyorum, ancak kadının sesini duyabiliyordum.

"N'apalım efendim... Gitsin bulsun... Bana ne efendim... Kambursa kambur... Ben mi düşüneceğim?.."

Ve birden arkadaşşımanın sesi yükseldi. Kötü kötü sövüyordu. Ve kadın kapıda göründü. Onu tekmeyle odasından atıyordu arkadaşşıım. Ve "Defol!" diye bağıırıyordu. Kadın, üstüme yürüyecekmiş gibi baktı bana bir...

"Bir daha zor bulursun beni..." dedi arkadaşşıma.

"Eksik olsun senin gibisi, orospu..." dedi arkadaşşıım.

Kadın:

"Anandır..." dedi.

Arkadaşım yetişti, bir tekme daha vurdu. Ve kadın, kapıyı çekti, gitti.

Dondum kaldım... Ne diyebilirdim, iyiliğine karşılık ne verebilirdim ben? Teşekkür etmekse bir şeye yaramazmış gibi görünüyordu. Odasına gittim. Masanın başına oturmuş, ağlıyordu. Beni görünce önce kendini tutmaya çalıştı, birden boşandı sonra. Masanın üzerindeki buruşturulmuş bir kâğıda elinin tersiyle vurdu bir... Kâğıt yere düştü. Aldım, baktım. Büyük harflerle bir yazı:

Senden bir şey isteyecem. Lütfen beni yanlış anlama. Arkadaşşımanın durumunu gördün. Çok yalnızlık çekiyor. Bugün onla kalır mısınız?"

Arkadaşım ağlamayı kesti, bir "üfff!.." çekti.

"Niye üzülüyorsun?.." dedim. "Böylesi daha iyi... Olmayacağını söylemişim sana. Boş ver... Sanki dediklerini yapsaydı, böylesine yakın olacak mıydık birbirimize? Seninle yüz yüze bile gelemezdim sanırım. Beni düşünmüş olman bana yeter. Teşekkür ederim."

Sonra dışarı çıktım. Yağmur sinsi idi. Ve kulaklarımda arkadaşımın sesi: "Kabul etseydi ne kaybederdi sanki?.." Kızıyor muydum kadına? Bilmem, kızmamışım gibi geldi. Ve arkadaşıma karşı bir borçlanma kapladı içimi. Gidemezdim. Hiç değilse yaza, o işlerini ayarlayana dek, bırakamazdım evi. Ve gidemedim.

-IX-

Ben bir garip kalmış türküyüm, kimselerin söylemediği.

İlkyaz birden geldi. Sevinilir mi hiç?.. Bir yeni umutlar ve düşler dönemidir ilkyaz, yıkıntıların ortaya çıkmaya usuldan usuldan hazırlandığı.

Seviyor muydum? Evet, niye kendimden saklamaya çalışıyordum bunu? Bu, onunla birlikte olma çabaları, çevresinde dolanmalar... Bir sözüne üzülüp, bir sözüne sevinmeler, uçmalar kuş gibi... Ve düşler, "onunlaymışız" diye başlayan düşler... Bu dalıp gitmeler ve birilerine hep onu anlatmak isteği... Ve şarkıların, filmlerin ve kitapların romantikliğinde onun karşısında saymalar kendimi... Ve içimdeki onu incitme kaygısı... Ve ıslık çalmak isteyen dudaklarım... Bunlar, bunlar sevmek değil mi? Niye kendimden saklarım onu sevdiğimi? Biliyorum, sevmek bana göre değil. Sevmek pahalı kaçan bir lükstür eksik adama, ki onsuz edilmez.

Hep bundan korkuyordum. Bir gün olacaktı bu, belliydi. Bırakıp kendimi sınırlama çabalarını, "Seviyorum" diyecektim. Sonra? Korkulan budur işte, sonrası... Sever de insan, karşılık beklemez olur mu? Oysa aldırmayacaklar benim sevgime. Gülünecektir ya da bir sessizlikle -acımanın "Ben buradayım" dediği bir

sessizlikle- geçiştirilecektir. Başka ne bekleyebilirim? Düşlerime kalsa neler olmazdı... Neyse ki onların bir düşten başka şey olmadığını biliyor, pek kaptırmıyordum kendimi.

Arkadaşım tanıştırmıştı. O kıyı kahvesinde oturuyordum bir gün, -belki de uzaktan onları gözetliyordum, kimbilir- "ulan, ne oturuyorsun orada yalnız başına?.." diye çağırdı arkadaşım. Gittim, masadakilere tanıttı beni, oturdum. Ve sıkıldım. Ortada konuşacak bir şey yoktu bana. İki üç kız, iki üç erkekler. Falan okulun çayı, filanın dans ediydi konuşulan. Erkekler kızlara takıldı, kızlar, "Erkekler hep böyledir" dedi ve başladı kız erkek ilişkileri üzerine kuramlar sıralanmaya... Sonra pazar günü yapılacak eğlenti üzerine konuşuldu, "Yaz bir gelse, denize girsek" denildi. Benimse yapabildiğim susmak ve onu seyretmekti.

Sonra onun bulunabileceği yerlerde dolaşır oldum. İçimde bir ışıltıydı onunla rastlaşmak. Bunları birer rastlantı olarak tanıttım kendime hep. Oysa onları yaratan ben değil miydim? Durur, bir iki söz ederdi benimle. Bu bana yeter gibiydi. Yeter miydi? Yine de korkardım onunla birlikte olmaktan. Kahvede yanına gitmek için can atardım da, gidemezdim. Bir selam verip geçmekti yapabildiğim. Ve uzaktan bakardım ona. Düşler gelirdi. Yakamı kurtaramadığım düşler... Düşlerde ben eksik adam değildim ya da o aldırmazdı buna. Ve neler olmazdı, neler... Birinin bana bakışıyla ya da

kalkıp biriyle gitmesiyle onun, düşler biter ve birden gerçek, -eksik adamlığım- bir büyük utanmazlıkla sırı tırdı karşımda. Ve yıkıntı, zafer kazanmış bir kumandan gibi kurulurdu yüreğime. Gerçekte istiyordum, bırakayım bu rastlaşmalar yaratmayı, adımımı atmayayım şu kahveye... Nerede görürsem onu, kaçayım. Kimbilir, böylesi daha iyidir belki... Belki böylesi gerekir. Ama yirmi bir yaşın yüreğine nasıl anlatacağım bunu?.. Benim yüreğim duygusal bir yürektir, bunu bilmek gerek.

Ve sevmek, yerine getirilmesi gerekli bir iştir. Ve başarılması güç bir iş... Diyelim sevdim birini... Ne çıkar? Ben eksik adam ve insanların adam saymadığı olarak, ne bekleyebilirim birini sevmekten? Olacak şey miydi, oldu... Ve ne bekleyerek? Sevgime karşılık ne alacağımı umarak?.. Düşlere mi inandım? Onlar, benim kendimi aldattığım uydurmalarından başka nedir? Yok efendim, benimle birlik olur, toplumun değer ölçülerine kafa tutarmış... Ve "seni seviyorum" dediğimde, sevmek isteyen bir yürek olarak çarparmış da... mış mış... Hani ben eksikliği, insanların her fırsatta yüzüme vurduğu gerçeği bilen kişiydim hani?.. Ben kimseleri sevmeyecek, kimselere güvenmeyecektim?.. Olmadı.

Neden onu seçtim, neydi beni ona bağlayan, bilmiyorum. Bir görüşte vurulacak bir güzelliği yoktu öyle... Yoksa bu yüzden mi oldu? Belki de... Ama onun aşırı bir güzelliğinin olmayışı, benim sevgime karşılık ver-

mesi demek değildi ki... Bunu iyi biliyorum, ondan bir şey bekleyerek başlamadı bu iş. Kendime yakın buldum onu. Bir ablaca tavrı vardı bana karşı, ona ısınmış olacağım. "Seviyorum" dedim kendime bir gün, seviyordum. Sonra düşler geldi. Neden olmasındı.. olur mu olurdu, olurdu be... diye başlardı düşler. Olmaz.., olmayacak, olamaz... diye biterdi düşler. Ne isteyebilirdim ondan? Ve ne verebilirdim ona? Seni seviyorum demek yeter miydi? Ah, kitaplar ne güzel anlatırdı, bir karşılık beklemeden sever kişi sevince... Kul köle olunur ona, bir şey beklenmez. Bu, kitaplarda böyledir. Seven kişinin dileği, sevmek, bir şeyler almak değil

midir? İçimde ona karşı bir hınç taşımış gibiyim. Benimle yaşamadıklarını başkalarıyla yaşıyordur diye... Hem onu seviyorum demek, hem ona hınç duymak... Benim sevgim böyle.

Günler geldi, sevgi konusunun işlendiği bütün şarkıları sever oldum. Ve sevgi konusunun işlendiği bütün şarkılara kızan biriydim. Biliyordum, sonu yoktu bunun. O, kendisini sevmeme, sevgimi bilmeye bile katlanamazdı, kimbilir... Bu sonu çıkmaz düşlere, benimle bir küçük ilgilenişinde umutlara kapılmalara bir son vermek gerekirdi. Bu akışı durdurmalı, bu ateşi söndür-meliydim artık. Ondandır nefret etmek demektir bu. Ancak böyle önleyebilirdim onu gittikçe daha bir sevmeyi. Bu da bir yıkıntıydı ama, böylelikle onu daha kolay unutturmuşum gibi geliyordu. Oysa seviyordum onu,

nasıl nefret ederdim?.. Yoktu, bunun bir çıkar yolu yoktu. Bütün yaşama dileklerini bırakıp bir yana, biraz da kadere inanarak, söverek kadere, katlanmak gerekiyordu. Yapamıyordum. Bırakamıyordum düş kurmaları ve umutlanmaları... Ve bir büyük kızgınlık büyüyordu içimde. Kendime ve güçsüzlüğüme... Bir büyük kızgınlık... Niye, niye ben o insanlar gibi yaşamaya çalışmayayım?.. Bir köşede düşler kurarak mı geçireceğim günleri? Ne olursa olurdu, söyleyecektim ona. "Seni seviyorum." diyecektim. "Seni seviyorum." Sonu neye varırsa varsın... Bu bir inattı. Yaşamının gereği idi bu... İster miydim, "seni seviyorum" demeden birine, şu yeryüzünden göçüp gitmeyi ister miydim? Ama yıkıntı gelirmiş... Tutar, gülermiş bana... Aldırıyordum. Bu sancıyı içinde taşımak daha mı kolaydı sanki?.. Söyleyecektim, "Seni seviyorum." diyecektim ona.

-X-

Günler birbiri üzerine yığılı, günler ağırlığına katlanılmaz bir sıkıntıdır. Ve bir kötü alışkanlıktır düş kurmak, onsuz edilmez. Bilmeliydim, gözle görülür bir uçurum vardı aramızda. Düşlerde kolay aşılabir uçurum. Oysa yaşamak, düş kurmak gibi kolay değildir. Kim koymuştu bu uçurumu aramıza? Onu suçluyor değilim. O, benden yana geçmeyi hiç düşünmeyecektir

bile. Bense ona yaklaşamayan biri olarak kalacağım hep. "Seni seviyorum" demekle bir köprü uzatabilirim belki. Ama uçurum derindir ve geniştir uçurum... "Seni seviyorum" demek, güvenilir bir köprü olarak görünmeyecektir ona. Ve bir umutlanmanın boşa çıkışını ve bir yıkıntıyı daha yaşamaktan başka şeye yaramayacaktır bu. Ben bir kurtarıcı olarak bekleyeceğim onu. Şu isteksiz bağlandığım kıydan bir gün beni alacak, uzaklara götürecektir sanacağım. Boşunadır oysa... Benim yüreğimin tıkırtısını hiç bilmeyecektir o. Bilsen ne çıkar, korkarım aldırmayacaktır. "Seni seviyorum" dediğimde gülecektir belki. Ya da çaresiz kalıp, benim adıma üzülme olacaktır yaptığı yapacağı... Boşunadır biliyorum; ona "seni seviyorum" demek boşunadır. Eksik adamın bir kıza "seni seviyorum" demesi boşunadır. Ama yıkıntısı ne olursa olsun, birine "seni seviyorum" demekten daha güzel ne düşünülebilir?

Ona sevdiğimi söylemeliyim. Ve bir şeyler umut etmemeye çalışarak yapmalıyım bunu. Bana alaycı bakmasa, gülmese bana, iyi olur. Aldırılmazlığa bile vursa kızmayabilirim belki... Ama ya alay ederse?.. Ya "Şu belini doğrult da öyle gel." derse... Bunu göze almak gerekiyor, söylemeliyim. Söylemeliyim ve çekip gitmeliyim buralardan... İnsanlardan bir şey umut etmemek gerektiğini öğrenerek... Bırakıp onun olduğu yerleri, umutları ve düşleri; gerçeğin katılığını yaşamayı denemeliyim. Gözümde insanların değeri sifıra inecektir bel-

ki, ama yapacağım başka şey yoktu. Günlerin düş yı-kıntılarıyla geçmesi yerine, onların yaşanamayacağını bilmek daha iyidir.

Bir gün aklıma esti... Gittim, buldum kahvede onu. Yanına vardım:

"Merhaba." dedim.

"Merhaba. Otursana..." dedi.

Oturdum. Ve korkulu bir sıkıntı çöktü içime. Nasıl başlamalıydı?.. Önceden kararlaştırdığım sözlerin hepsini unuttuğum sanki.

"Pek keyifli görünmüyorsun." dedi.

"Öyle." dedim.

"Dersler mi?.." dedi.

"Aldırıyorum bile onlara..."

"Evle mi aran açıldı?"

"Yok canım..."

"Peki, nedir canını sıkıkan? Bir gönül işi mi?"

Biraz ablaca gibiydi bunu sorarken, biraz da merak-çının biriymiş gibi hani...

"Öyle." dedim.

Ve sesimin yalınlığı ürktü onu. Bu işlere boş vermiş bir şakacı karşılık alacağını sanarak sormuştu belki de...

Kimmiş bu kız?.." dedi. ' Ben tanıyor muyum?"

Kendisini sevebileceğimi düşünmüyordu bile.

"Tanırsın." dedim.

"Buralara gelir mi?" dedi.

Yoksa ona kendimi acındırmak mı istiyordum?..

"Gelir." dedim. "Bilir misin?.. Gerçekte, birini sevmek bana göre değildir. Bunu biliyorum. Ve çok kaçındım bundan. Birini sevmekten... Ama oldu."

"Neden olmasın?.." dedi. "Ama keşke o kız seni anlayabilecek biri olsa... Öbür türlü biraz kötü olacak senin için. Ona açıldın mı?"

"Yok." dedim.

"Adı ne bu kızın?.." dedi. "Sorularım seni sıkıyor ya..."

"Yok." dedim. "Ben de... Ben de bu konuyu seninle konuşmak istiyordum zaten..."

Birden anladı. Sustuk. Bakışlarını benden kaçırır gibiydi. Gülmedi ve omuz silkip geçmedi bana. Daha bir sevdim onu. Ve umutlar, umutlar bir büyük sıcaklıkla yüreğimi yaladı geçti. Sonra göz göze geldik, umutlar güzeldi ama gözlerinden okunuyordu, yapacak bir şey yoktu.

"İyi ya... Konuşalım..." dedi.

"Sana bazı şeyler söyleyecektim..." dedim. "Ama şimdi yersizliğini anlıyorum bunun. Kimbilir... Bu konuyu hiç açmasaydım daha iyi olurdu belki. Hep gerçekçi olmaya zorladım kendimi. Gerçeklerini bilen bir insanım sözde. Ama bir an geliyor... Bir şeyleri olur sanıyorum. Olmayacak şeyleri... Ve içimden söküp atmaya başaramıyorum bunu. İstersen... Bunlar hiç konuşulmamış olsun aramızda."

"Ne demek istediğini anlıyorum." dedi. "Ama neden çekinmiyorsun? Eğer bir şeyi söylemen gerekiyorsa, söylemelisin. 'Şunu mu diyorsun' diye soramam ben sana. Ve seni zorlamış olmak da istemem. Ama çekinmeden her şeyi söyleyebilirsin bana."

"Seni sıkamak istemiyorum." dedim.

"Hiç de değil... Niçin sıkacaktıydın?.." dedi.

"Seviyorum seni." dedim.

Bakışlarını önce o mu kaçırdı, yoksa ben mi?.. Denize bakıyordum. Sanki bir şeyleri çözmüş gibi rahattı içim. Yine de diken üstünde oturmuş gibiydim. Kahvenin bütün insanları ona sevgimden söz ettiğimi anlamışlardır sanıyordum. Ve korkuyordum, hepsi kahkahaları basacaklarmış gibime geliyordu. Baktım, üzgün ve düşünceliydi.

"Teşekkür ederim sana..." dedim. "Hani gülersin, benimle alay edersin sanmıştım. Böyle üzüleceğini bilmiyordum hiç..."

"Üzgün değilim." dedi. "Bir kız için büyük şeydir sevildiğini işitmek. Neden üzülecekmişim..."

"Toplumun ve insanların kurallarını biliyorum." dedim. "Benim için yapılacak bir şey yoktur. Çoğu zaman kızdım insanlara. Ama onlara hak verdiğim zamanlar da oldu. Benim gibi bir adama katlanmak kolay olmasa gerek. Ve birinden nasıl isteyebilirim bunu?.. Senden bir şey istiyor değilim. Olacak bir şey yok ortada. Bu konu, pek başlamadan bugün bitsin böylece. Herkes kendi çizgisini yaşar nasılsa... Bunları sana söylemiş olmak bile bana yetecektir. Yetmesi gerekiyor... Bir daha da söz etmeyeceğim bunlardan. İstersen, başarabildiğimce sana gözükmemeye bile çalışırım."

"Niye böyle konuşuyorsun?" dedi. "Güçlü olmalısın. Kendini seven birine insan nasıl gülebilir? Nasıl alay eder?.. Beni sevmen gurur verir bana. Önümüzde çok günler var... Göreceksin çok şey değişecek... Yeter ki sen güçlü ol. Ben de seni sevebilirim. Ama bunu başarmak sana düşer."

uçuyordum. Beni sevebileceğini söylüyordu. Avutmak için bile olsa, güzeldi. Hem niçin olmasındı ?..

"Benden niye kaçacaktıydın?.." dedi. "Yarın bu zamanlar yine burada buluşalım seninle. Kendimizden söz ederiz, ha?"

"Sen bilirsin." dedim. "Ama seni sıktığım zaman söyle bana. Bileyim..."

"Bırak bu karamsarlığı..." dedi. "Ben de gitsem artık iyi olur. İskeleyle gelir misin benimle?"

Kalktık. Yanımda sevgilim... Onunla birlikte... Ayaklarım yere basmayı unutmuş gibiydi.

Ve ilk kez, akşam arkadaşşıma, anlatacak güzel şeylerim vardı.

-XI-

Artık eksik adam değildim. Değildim, düşlerin ve umutların sonunda yıkıntıyı yaşayan kişi. Beni anlayan biri vardı. Belki de beni sevecek biri... Geleceğe güvenle bakabiliirdim artık. Ve günler bana acıları değil, umutların ve düşlerin iç ısıtmalarını getirecektir. Onunla olmaktan başka şey düşünmüyorum. Bir de sınavları vermeyi... (Çünkü hep bunun gerekliliğini anlatıyor.) Sanırım sınavları da başaracağım. O benden yana olduktan sonra yapamayacağım şey yokmuş gibi geliyor. "Sevmek güzel şeydir." diyor bana. "Sevilmek de öyle... Ama sevmeyi bilmek. Önemli olan bu." Böyle konuşunca bir kuşku giriyor içime. Geçmişin, yıkıntılarla kazandırdığı alışkanlıktan gelme bir kuşku... Bir başkası vardır diye korkuyordum. Sanki bunları bana

söylerken ilerdeki bir ayrılışa beni hazırlıyor gibidir sesi. Ama düşünmek istemiyorum bunları. İstemiyorum, güzel bildiğim günlerin de kuşkuyla geçmesini... Ve ona güveniyorum, güveniyorum ona.

Onunla birlikte olduğum günler, onunla bir kıyı kahvesinde oturmak, bir iki şey konuşmak onunla, bana büyük şeyler gibi görünüyordu hep. Başka şeyler de bekliyor muydum ondan? Beklemedim diyebilir miyim? Her zaman dağınık durmuş odama, niye çekidüzen veriyordum? Yoksa onu eve götürmeyi mi düşünüyordum? Ama hiçbir şey istemedim. O ne verdiyse onunla yetindim. Onu ürkütmekten, beni bırakmasından korkar gibiydim. Ondan ne bekliyordum? Pek kesin bilmiyorum bunu. Birtakım şeyler vardı düşlerimde. Büyük ve çok şeyler olmamasına çalıştım bunların, ama başardım sayılmaz, büyük şeyler düşledim belki. Sevmekle, her şey çözümlenir mi sandım, nedir?..

Ben ne zaman biraz sevinmişsem, biraz gülmüşse yüzüm şöyle, ardından bir yeni üzüntü gelmiştir hep. Bu hiç şaşmadı, hep söyle oldu. Sevinmekten ve gülmekten korkar biriyim. Ve bunun böyle süreceği belliydi. Kişi kendini aldatmakla gerçeği değiştirebilir mi?

Bir gün buluşacaktık... Kahveye geldiğimde, biriyle el ele oturuyordu. Hep bundan korkmuştum. Bu umutların ve bu düşlerin de, günün birinde boşa çıkacağından... Ve yaşadım sanılanın bana yine yıkıntıdan başka şey bırakmayacağından... Niye yaptı bunu? O gün buluşacağımızı biliyordu. Bunu unutacak denli kendini kaptırılmış mıydı yanındakine? Yoksa bir şeyin bittiğini bana bildirmek için miydi bu? Görmezliğe vurmaktan başka ne ya-

pabilirdim? Ayaklarım onun yanına yürümeye alışmıştı, bir boş masaya yürümekte güçlük çekti ayaklarım. Yıkıntı. Ve çaresizliğin ve aldanmışlığın içime bıraktığı bir katlanılmaz sancı... Biraz da başım dönmüştür belki. Her şeyi yapabiliirdim o anda. Hiçbir şey yapamadım. Kalkıp gittiler. Ve biri'nin koluna girdi o. Bir başkası vardı, bir başkası vardı... Bir yanlışlık olacak bu işte. Benimle buluşmaya söz verip nasıl biriyle otururdu? Nasıl giderdi bir başkasıyla?.. Olamazdı. Sanki o değildi. Ona benzeyen biriydi sanki. Bir avuntu arıyordum. Benzetmiş olayım diye yalvarır gibiydim. Gitmeliydi, gitmeliydi bu kahveden. Çıktım kahveden, kıyıya indim, baktım baktım denize... Alay mı ediyordu benle? Sövdüm. Ve adımlarım çaresizdi, yürüdüm.

Sonraki günler yıkılmışlığın kol gezdiği günlerdir. O umutlar ve düşler böyle mi olmalıydı? Boşuna mı güvendirmişti beni? Yoksa benimle alay mı etmişti? Gidip sormalıydım ona... Bir umuttu, içimi kemiriyordu. Bir yanlışlık vardı. Olamazdı. Bir başkasıyla olamazdı o. Yanılmıştım, belki o değildi. Belki bir işi çıkmış, gelememişti... Ah, böyledir... Böyledir bu... Beni aldatmış olamaz. Konuşmalıyım onunla. Sormalıyım. "Bir başkasıyla mı?" Ve bırakılmış ve üstelik aldatılmış biri olmak istemem. Bitecekse kendim bitirmeliydim bu işi. Ve onunla konuşmanın hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini de bilmeliyim önceden. Bilmeliyim, bana ondan gelecek bir şey yok. Ve gerçeği bir de onun ağzından işit-

meye hazır olmalıyım. Konuşmalıyım onunla ve bitirmeliyim artık bunu.

Yolunu bekledim, buldum onu. Kahveye gidiyordu. O adama gidiyordu belki.

"Seninle biraz konuşacağım." dedim.

"Konuş!" dedi.

Yürüdük. Ah, ben bu kızı mı sevmiştim?.. Beni anlayan kız bu muydu? Yolda askıntı olmuş biriymişim gibi bakan gözleriyle ve "Konuş!" diyen sesiyle... Ben bu kızı mı sevmiştim?

"Bu işin bitmesi gerekiyor." dedim.

Hiç ses etmedi.

"Anlıyorum, bir başkası var. Hem olmasa ne çıkar?.. Ne bekleyebilirim senden? Bir gün nasılsa bitecekti. Bir sonu gelecekti nasılsa... Benim sevgimin ne önemi olabilir?.."

Ne aşağılık adamım ben... Yoksa bana acısın mı istiyordum? Bir ağlamadığım eksikti hani...

"Seni sıkığımı nasıl oldu da bilemedim?.." dedi. "Nasıl oldu da bilemedim, senden bir şeyler, bir anlayış beklemenin boşuna olduğunu..."

"Benim yapabileceğim bir şey yok, kusura bakma..." dedi. "Seni kırmak istemedim hiç. Ama sen kendin söyledin, buna bir son vermek gerekiyor. Elimden gelen bir şey olsa, senden esirgemem. Ama..."

"Senden sevgi dileniyor değilim ben." dedi. "Bir şey de istiyor değilim üstelik. Ama bana söz verip de karşıma dostunla çıkmamalıydın..."

"Beni kırıyorun..." dedi. "İstiyorum ki, birbirimizi kırmadan bitsin bu iş... O bir rastlantıydı..."

"Niyetim seni kırmak değil... Ama benim yerimde olmak kolay mıdır sanıyorsun?"

"Benim yerimde olmak da kolay olmasa gerek..." dedi. "Herkesle benimle konuştuklarını anlatıyormuşsun..."

"Kime?" dedim.

Arkadaşımın adını verdi.

"Evet," dedim. "Seni sıkıyor mu? Ben isterim ki dünyaya haykırayım seni sevdiğimi. Sense ayıp bir şey yapı-yormuşum gibi, bunu saklamamı istiyorsun... Benim gibi bir adamca seilmek hoşuna gitmedi sanırım..."

"Bak," dedi. "Beni yanlış anlamamı istemiyorum. Herkes gibi ben de bazı şeylerle sınırlanmışım. İstesem de o çizgilerin dışına çıkamam ben. İstesem de bir şey veremem sana... Birlikte olmamız bir şeye yararıyor.

üstelik gittikçe bağlanacaksın bana. Ve senin için üzüntüden başka şey olmayacak bu. Burada bıraksak senin için daha iyi olacak. Nasılsa unutursun beni. Başkalarından üstün neyim var benim?"

"Sende başkalarından üstün bir şeylerin olduğunu sanıyordum. Ama yanılmışım, yokmuş..."

"N'olur anlamaya çalış beni... Bana kızmanı istemiyorum."

"Senin için düşündüklerimin ne önemi olabilir ki?.." dedim. "Anlaşıldı. Bu iş bugün bitiyor. Belki başlamamıştı bile... Senin için böyledir bu. Sana iyi günler dilemekten başka yapacak şey yok. Aynı şeyi sen de benim için söyleme sakın... Ben ancak senle buluyordum o günleri. Ve bitti. Yine de elimden geldiğince seni suçlamamaya çalışacağım. Ama sanırım pek kolay olmayacak bu."

Ve caddeyi karşıya geçtim, kaçtım. Kaçınca kurtulabilecek miydim? Ondan, onun yanından uzaklaşmakla kaçmış olacaktı mıydım? Neydim ben?.. Eksik adam. Ben kendimi bilmezsem, öğrenmek zorunda kalırdım işte böyle. Neler umut etmişim, ne düşler kurmuştum da, nasıl boşa çıkmıştı?.. Gerçekleri umutlarda ve düşlerde uyutarak, onları değiştireceğimi mi sanmışım? Kimi aldatıyordum? Başarılı mıydı kendini aldatmak? Yok, birine benzetmişim... Belliydi. Böyle olacağı belliydi. Duyulsun istemezmiş... Birini sevmenin bana ver-

diği, vereceği, hepsi bu. Sevmek yok bana. Yaşamak yok. Ve bunu değiştirmenin bir yolu da yok. Yaşamak değer mi bu yenik düşmelere?.. Öldürmeliyim kendimi. Ama ölmek istemiyorum. Offf! Tanrı'm. Tanrı yok. Kim? Kim bana bunları eden?.. İnsanlar mı? İnsanları öldürmeli... Öldürmeli insanları... Topunu birden öldürmeli. Sevgilimi?.. Sevgilimi de... Hepsini... Öldürmeli insanların hepsini... Ya da tek tek yüzlerine tükürmeli insanların... En iyisi bu, tek tek yüzlerine tükürmeli... Tükürmeli insanların yüzlerine...

"Evet, Yargıç Bey. Bütün insanların yüzüne tükürmek isteyen benim. Ve onlar bencillikleriyle bunu çoktan hak ettiler. Neymiş, bana yaptıklarından sonra, insanların yüzüne tükürmek istemişim... Ben suçlu değilim. Suçlu onlar. Ve Tann'ysa insanlara bencilliği veren, suçlu Tann'dır. İstemem ki bunca umut bağladığımız Yaradan, bu denli küçük olabilsin. İssız gecelerde ağlamalarımın nedeni o Tanrısal güçse, insanları bağışlayabilir miyim? Gerçekte, "insanlık" denilen, bir kendini düşünme, bir kendini beğenmeden başka nedir? Ve insanlar, insanlığı bencilliklerine kurban etmediler mi?

Çok şey mi istemişim? İnsandım. Bunu duyuyordum içimde: İnsandım. Aralarında bir yerim olduğunu ummaktı ilk suçum. Onlar bencilliği temel seçtikleri bir düzen kurmuşlardı. Bir kesin çizgiyle beni kenarda bırakan, değişmez ölçüleri vardı. Ben eksik adamdım.

Ben sakattım onlarca. Ben aralarına giremez, ben onların yüksekte baktığıydım. Ben ezilen adamdım. Ben gülünen, ben bakışlarıyla kırdıkları acınan adamdım. Ben sevilmezdim. Ben sevemezdim. Ben gülemezdim.

Ben, alay konusu ben, yaşamayı yaşayamazdım Yargıç

Bey "Düzen" diye bir düzensizlik vardı ortada. Bütün

bunlar bir alinyasıysa eğer, Tanrı, niye hakbilir diye

tanıttı kendini? Ve çağlar boyu "erdem" diye anlatılan

nedir? "İnsanlık" diye dört elle sarıldığımız... Bu kuralları koyanlar, "ahlak" diye en büyük ahlaksızlığı

yaratanlar ve bunu böyle isteyen -istemese de karşı durmayan- insan bencilliği... Suçlu onlardır. Ve Tann'dır

en büyük suçlu. Bana çekilmez acıları veren ve başkaldırışımı yasaklayan Tanrı...

Ve işte bu bencillik düzeni, düzensizliğini işliyor yine. Ve onun başkoruyucusu sen, sen de suçlusun Yargıç

Bey. Şimdi şu karşıdaki ben... Adı şimdi "sanık" olan ben, "suçlu" diye, bir yere kapatılacağım. Değişik bir

şey mi olacak bu? Beton duvarlar arasına kapatmakla beni, ne değişecek? Sanki insanların arasında tutuklu

değil miyim ben? Ve bu ilk yargılanışım değildir. İnsanlar -sözde gizliden- kendilerince yargılayıp,

bakışlarıyla cezalandırmadılar mı beni? Ve üzerime kapatacağınız bir demir kapı, dışarda, insanların "sakat"

diyene bakışlarından daha ağır mı olacak sanırsınız? Ve tüylerimin şu dikelişi, korkudan değildir, bilirsiniz. Bir

büyük başkaldırmanın ilk serin ürpertileridir bunlar. Ve şu bedenime yayılan ter, insanlığın haklarını

savunduğunu

sanan kişilerin, bakışlarının kirliliğindedir. Ve

şurada her yana sinmiş bir bencillik kokusu... Siz, onu

yaratanlar, belki duymazsınız bunu ve suçlu görmeye

bilirsiniz kendinizi. Ama ne iğrenç olduğunu bir bilse

niz... Düzensizliğe alet olmak görevse, göreviniz beni suçlamaktır. Bencilliğin suç sayılmadığı yerde, onun acısını çekenler karşı çıktıkça suçlanacaktır. Ama bencilliği örtbilecek midir bu?

Evet, insanların yüzüne tükürmek isteyen benim. Ama bütün dinlerin kuralları ve dindarlıkla en büyük doğruluğu bulduklarını sananlar, ezdikleri kişilere tepeden bir acımayı erdem sayanlar, eksikliğimin nedenini yaratan insanlar ve Tanrı, hiçbir şey suçlayamaz beni. Ben suçsuzum.

Ve insanlar, "erdem" diye acımanın arkasına gizlemişlerdir bencilliklerini. Ve bitmek bilmez bir mutsuzluk... İnsanlığın eksik kişiye verdiği nedir ki?.. "Alınaya-zısı" diye bırakabilse kendini, avunacaktır belki. Ya da insanlara onlardan daha büyük bir bencillikle karşı koymaya çalışarak... Ama uzun sürecek midir bu? Gerçeğin ağırlığında ezileceği günler yakındır. Bir düzensizliğin varlığını görmek... Eksik adam çıkmazda şimdî. Sanır mısınız, yaşanacak yeri kalmıştır yaşamının, başkaldırılmazsa?..

Ve ben başkaldırıyorum işte. Bu düzensizliğe, insanı, insandan ayıran bencilliğe karşıdır savaşım. Kişi savaşıkça güçlüdür. Bencilliğe karşı durandır insan olan.

Benim yaşıyorum demem, savaşıyorum dememdir. Ve ben savaşıkça yaşayacağım Yargıç Bey."

Suları seyrediyorum. Bir geminin burnundayım, bir yargıcın karşısında değil. Ve içime çekiyorum Boğaz'ın serinliğini. Bilmem, belki biraz da başım dönüyor. Ağladım mı, yaşlı mı gözlerim, sanmıyorum. Güçlüyüm ben, güçlü... Kendini öldürmek mi, tükürmek mi insanların yüzüne?.. Yüreğimde bir gümbürtü... Anlıyorum. Her yenilgi bir yeni şey öğretir, anlıyorum şimdi. Varsın bir başkasıyla olsun sevgilim... Varsın bütün rezillikleri-ni kuşansın insanlar... Güçlüyüm ben, güçlü... Anlıyorum, eksikliği ve acıları yüreklince yüklenmek gerekiyor. Ve savaşmak, savaşmak... "Ben niye böyleyim?.. Bana niye böyle yapıyorsunuz?.." diye yakınmaktan başka ne yaptım şimdiye dek? Bu, benim başıma gelenler midir önemli olan? Değil. Bir başkasının başına da gelebilirdi bunlar. Ben ne yaptım buna karşılık, önemli olan bu. Ne koydum ortaya?.. Ne koyabilirim?..

Anlıyorum ve bir sevinci paylaşıyorum kendimle. Bir sevinci, ilk kez kendini güçlü bulmayı yaşıyorum şimdi. Yüreğim o eski sızıldamaları unutmuş... Evet, savaşacağım. Ne kendini öldürmek, ne de tutup batırmak insanları... Savaşacağım. İnsanlara karşı, in-san'dan yana bir savaştır bu. Her şeyin herkese yetecekçesine bulunduğu şu yeryüzünde, insan'ın bir dağıtımı hep kendine yontma huyunu -kendine yabancı dü-

şen bu eski alışkanlığını- unutmaması gerek. Ve yoklar ve cahillikler içinde yaşayamayan, daha yaşamayı tanımadan yok olan ya da sakat kalan, sürünen milyonların varlığı... İşte insan'ın kendine kendi sürdürdüğü yüzkarası. Yeni yeni eksik adamlar çıkmasını önlemektir gereken. Evet, yine de üstesinden gelinemeyen bir şey hep kalacaktır. Ne denli bilinmezler aşılrsa da, doğa bu, son noktası çözülmez. Biliyorum, yine sakat kişiler olacaktır yeryüzünde. Şu yüzyılın insan yüreği, çözüm yolu diye, bir İsparta katılığını seçecek değildir sanırım. İnsan, başkalarını mutlu kılmakla mutlu olmayı öğrenecektir bir gün. Ve savaşmak bunun için... Bu çaba, bunun umudu bile yetecektir bana.

Deniz bir başka şimdi. Güneş gidiyor.

Ve ben çok şeyler bekliyorum yarından.

Kurtulmak

Tren yoluna bakan, birbiri üstüne yığılı evlerden birinde, bir kız... Süslü, alımlı, ürkek -yine de kendinden emin görünür- okullulardan; sakız çiğneyen, pijama giyip kapı önlerini süpüren, gelen geçeni kendine yangın bilmiş, koca bekleyenlerden değildi. Çok isterdi onlardan biri olmak belki... Onlardan biri değildi.

Bir ahşap yapının üçüncü katında merdivenin bittiği yerde tek odacık evleri... Mutfak gibi bir aralıkları... Bir yaşlı kadın dolanır durur ortalıkta. Esmerce bir kedi kadının ayakları dibinde. Hani, ev işlerinde ona yardım mı eder, nedir?.. Gazocağı ve yaşlı kadının "Allah'a şükürler Alamanya'lardan..." oğlunun gönderdiğiyle kaydattığı tencere... Duvarda "rahmetli"den bir resim, işle-

meli kılıfında kutsal kitap yanında... Melankolik şarkılarıyla bir radyo yıllanmış bir dolap üstünde... Ve bir sandık kapı arkasında... Sandık, çeyiz sandığı. Bilmem nasıl anlatmalı, sedir üstündeki işlemeli yastıkları?.. Bir şey gizli sedirin altında, ondan söz etmeli. Bir çift koltuk değneği... Koltuk değneği denildi mi, -bir sızı duymak istemezseniz içinizde- hafif iki tahta parçasının ağırlığı düşünölmeli.

Ve pencere önünde oturur bir kız. Yaş yirminin sıcaklığını tadabilmenin özleminde... Kerime Nadir'den bir gönül hikâyesi ya da bir işleme tutar elinde. Gözleri dalarsa, tren yollarına dalar. Yaşlı kadın bakar bakar da kızına, ne desin? "Etme kız... Allah'a ağır varır..." der. "Buna da bin şükür... Beterin beteri var..." Der ya, bilir, her şey denildiğince kolay değildir.

umutlar ve düşler... Bunlar da bırakılsa nasıl yaşanır? Ve gerçekler dümdüz, sert ve acımasızken... Geçmiş yenilgilerin alışkanlığıyla öğrendi, umutlar boşadır. Ve bir silkinişle uyanır dalan gözleri. Koltuk

altlarında değneğin sızılı yerleri... içinde tokmak sesleri, bir boşluk... Bilmelisiniz, gözyaşları akıyorsa, insan ağlamıyor demek değildir.

Okulu bırakmıştı. Kızların kitapları göğüslerine dayadığı, erkeklerin dudaklarından ısıkların çiçeğe durduğu liseye gelince, bıraktı okulu. Onların arasında koltuk değnekleriyle... Ve her adım atışta bir başka yana

sallanan bacağıyla onların arasında... Olmadı. Kendine verdiği öğütler... "Okuyacak, yükseleceksin. Hepsine inat çalış, çabala... Günün birinde el açmak ister misin onlara?" Biliyordu. Şu bacağı... Çirkindi. Ve bir şey beklemiyor, bir şey istemiyordu onlardan. Ama bakışmalar ve gülen sesleri... Çok çok, kimi arkadaşlarının acımaları... Avuntu verir iki sözleri... Oysa avunmak nedir ki yitirilmişin yanında?

Nedeni bilinmez ya, dert birse ikincisini beklemeli. Bir akşam anasıyla deniz kıyısında -yoksa bir parkta mıydı- yüreğinde bir sıkışma, bir kasıntı... Ve dudakları kurutan bir sancı.. Sonraları, insanların bir bakışlarıyla, bir sözleriyle yeniden o acıları duyar oldu. Ve bıraktı okulu. Bıraktı okulu ve çekildi sedirdeki köşesine.

Günlerden beklenen bir şey kalmasa da, günleri beklemeyi bırakamıyor kişi. Oturduğu yerden çiçekleri sulaması bir iş sayılmalıdır artık.

Sonra ağabeyinden bir mektup. "Hiç korkma... Ve üzülme sen... Buraya alacağım... Doktorlara götüreceğim seni... Kurtulacaksın. Allah'dan umut kesilmez. Kurtulacaksın."

Güneşler erken batar eksik günlerde. Ve umut güneşleri doğmadan edemez. Sevinmeli mi? Yaşamak, yine de umut etmeyi sürdürmektir belki.

Sevindi. "Oh, Tanrı'm... Yüce Tanrı'm... Kurtar. Sen bilirsin... Kurtar. Beni, benim gibi kim varsa, kurtar Tanrı'm. Sana sığındım, sen bilirsin... Sen yücesin... Ah, yukarılara kalkan şu ellerim... Annemin beş zamanda yalvarışları... Tanrı'm kurtar, bitsin şu pencere önünde oturup kalmalarım. Bir gerçekleşse, ah... Bana bükülen dudaklar bir dursa. Sen, Tanrı'm, sen bilirsin... Bilir misin nedir koltuk değneği? Ve öbür kullarını bilir misin? Bana bakışlarını... Seslerini... Sen bilirsin... Bilirsin değil mi? Bitsin artık... Bu... Bu... Bitsin."

Yine arada bir daldı gözleri. Ama bir kanlandı, canlandı sanki. Yüreğindeki sıkışmalar "sevinçten"di. Artık gelen postacıysa önemlidir. Ve bir gün umutlara yönelmiş, gitti.

Bir arkadaş anlatmıştı da... Sonra:

"Dönemedi... Öldü." dedi.

"İyi olmuş." dedim.

Bir şey demedi. Ama bir başka baktı bana. Açıklamak gerekiyordu.

"Kurtulmuş!"

Şimdi hep o kızı düşünüyorum. Nasıl kestirip atmıştım öyle? "Kurtulmuş!" Yaşamak bu denli ucuz muydu bana kalsa? Ama onun eli boş döneceğini düşünmüştüm. Eli boş ve yenilgin... Onca umutlanmadan sonra, bir düşten uyanırcasına bir silkinişle, bıraktığı yerden başlayabilecek miydi yaşamaya? Eskinin acılarını yeniden duymak içinde... Ve koltuk değneklerine, sedirdeki köşesine dönmek yine... İnsanların bir sözü, bir bakışı insanların... Günler, çekilmez günler... Yaşamamanın bir yenilgiyle bitişi yerine, umutlar daha boşa çıkmamışken biti vermesi... Bilmem, bana daha iyi gibi gelmişti.

Onunkine benzer umutlarla geldim ben de şu yabancı ülkeye. Eksiklikten, insanların içinde onlara uzak yaşamaktan kurtuluşun umuduyla geldim. Olacağını pek aklım kestiği yok da ondandır belki, hep geri dönüşü düşünüyorum. Eksik yaşamaya bırakılan yerden başlamak... "Yaşamayı bilmek, yaşamayı anlamak için ona uzak olmak gerekir." diye avutuyorum kendimi. Yenilgin ve boşa çıkmış umutlarla da olsa, dönmek, hiç dönemeyişten iyi gibi görünüyor. Belki de böyle anlamaya zorluyorum kendimi. "Yaşamalıyım, eksik de olsa yaşamalı ve bir şeyler başarmalıyım." diyorum. Tanrı'ya da güvenemiyorum. Hiç sanmıyorum bu denli iyi olacağını. Ama bugün tıp neler yapmıyor ki... O mutlu

dönüşü -sonunda bir yıkılışı hazırlıyor da olsam- düşlemeden edemiyorum. İnsanların içine, onlardan başkalığı atmış dönebilmek öyle güzel ki, düşlemesi bile korku veriyor bana.

Üç haftadır kendi kendimi yedim, durdum. Yarın her şey belli olacak. Şimdi bir kahvede oturuyorum. Yanımda yeğenim var. O bir dergiyi karıştırıyor, ben yine düşünüyorum. Öğle sonraları bu kahveye çıktım hep. Canım istemiyor, bir başka yere gitmedim hiç. Kaldığım yer biraz uzakça sayılır. Sonra yokuş aşağı kestirme yolu öğrendim. Dört yol ağzındaki şu kahveye geliyor, dışarıyı görür cam kenarı bir yere oturuyor, masadaki mumu söndürüyorum. (Bana ne İsa için yakılmış mumdan... Önceleri garson kızlar buna pek şaşmıştı ya, sonra alıştılar.) Yazı yazıyor, dışarıyı seyrediyorum.

Dışarda kar ve ayaz. Hani zaman zaman gazetelerde okuruz, bizdeki Hindistanlı filler iklimi yadırgar, arada bir yataklara düşerler ya, sanki soğuk nedir bilinmez yerlerden gelirmiş gibiyim ben de. İlk yabancılığı soğuşun karşısında duydum. Bizim kitaplarda adı geçmez bir yüksekçe dağın eteğinde, küçük bir kasaba

burası. Oraya buraya serpilmiş bahçe içi bakımlı zengin evleri. Yükseklerde, ağaçların seyrekleştiği yerde, bir yaşlılar dinlenme yurdu, kaplıca ve hastane... Kasabayı bir cadde ikiye böler. Cadde üzeri dükkânlar, oteller... Her yerde, süslenmiş çam ağaçları, bir bayram hazırlığı...

Bir de ışıklı bira reklamlarını unutmamalıyım. Yorgunluk gibi bir sessizlik sinmiş her yana. Sanki şu kasabayı ununu elemiş, eleğini asmış kişiler için kurmuşlar. Onlar ortalığı dolduracak, o yaşlı hanım teyzeler, bey amcalar -bastonları ve küçük küçük adımlarıyla- şu karda, soğukta, -ama şu temiz havada- dolaşacak, dükkânlara girecek çıkacak, birbirlerine "Merhaba" diyecek, akşama yakın kahveleri dolduracaktır. Falanın şapkasından, falanın kızından, oğlundan, arada bir romatizmadan, İsa'dan, yeni yıldan söz edecek, olmadı mı, kahvesine sütünü katacak, bir şeyler okuyacak ya da düşünmeden oturmasını deneyecektir. Sonra dudaklarında bir "İyi akşamlar" sözü, evlerine dönecek, konserve yiyecek; televizyon seyredecektir. Kimi örgü örecektir, kimi piposunu dolduracaktır. Belki de doktorun öğütlerini itip bir kenara, iki kadeh atacaktırlar. Sonra mumu söndürecek, köpeğini bir okşayacak, kapıyı kilitleyecek, havagazını kapayacak ve yatmaya gidecektir. Geçmiş bayramları, gençliğini, savaşı, İsa'yı ve ölümü düşünmeden edemeyecektir. Bu kasabayı büyümüş de çocuklaşmış kişiler için kurmuşlar sanki. Kaplıca, kiliseyi ve mezarlığı...

Yine de kasabada varlıklarını her şeyleriyle ortaya koyan, yaşlılar değil, gençlerdir. Koşan, gülen, kayak kayan, eğlenen; sigaranın, biranın sayısından kaygısız... İsa ve bayramları tatil ve eğlencileriyle değerli. Zaman, yaşanan zamandır. Gözler hep çevrede. Bir arayış

gözlerde... Ne de olsa gözlerim onlarda çokluk... Belki yanılıyorum bu yüzden. Ama kahvede bile gençlerle yaşlıların yeri ayrı. Kapıdan uzakta, diplerde oturur gençler. Geç kalanlar, yaşlıların yanındaki boş yerlere oturmaktansa, dönüp giderler.

Gözlerim onlarda dedim ya, inanmayın. Bir beklediğim yok onlardan. Ben yaşlıların yanına oturdum hep. Ve düşündüm durdum. Demişlerdi ki bana: "Bel kemiği eğrilikleri üzerine batıda gelişen son ameliyat yöntemleri..." Oysa hiç umudum yok. Bal gibi yalan işte... Yok da, ne diye geldim buralara? Ve neden gecelerim uykusuz? Usandım bu bekleyişten. Oyalamaya çalışıyorum çevreye bakarak kendimi. Hiç geri dönmeyi, bu yabancı ülkede, yabancı insanların içinde kalmayı düşündüğüm de oldu. Ama nedir değişecek olan? İnsanlar her yerde aynı değil midir? Üstelik bir soğuk bura insanları. Bizim insanlarımız bakışlarıyla kişiyi yer. Ama bir cana yakınlık vardır bizlerde. Burada hiç aramayın onu...

Dün bir yazı bitirmiştım. Çıkardım onu okudum yeniden:

"...Ona 'seni seviyorum' diyemedim. Deniz vardı, güzeldi ilkyaz. Şu kıyı kahvesinde, kulaklarımda Arap'ın sevgiliyi çağırın coşkunu sesi... Yine de 'seni seviyorum' diyemedim ona. 'Seninle buraya gelmek istemişim... Sana sevgimi söylemek için-

dir.' diyebilirdim ancak. Bir sessizlik oldu. Nedendir, gözleri yaşardı. Acımaksa, acınmak istemiyordum. 'Bunu söylemekle, bir beklediğim yok senden.' dedim. 'Verecek bir şeyim yok ki, isteyim... Karşılıksız senden almaksa, inan, bunu düşünmem bile. Gerçekleri bilir sanırdım kendimi. Bu duygusal yanı öldüremiyorum yine de. Bana umut verme sakın. Olacak bir şey yok. Bu burada bitsin artık. Ben yenilgin ve...' 'Böyle konuşma.' dedi. 'Senin öbür insanlardan eksik bir yanın yok benim için. Sanır mısın ki, o eksik saymadığın kişiler, şu denize bakmasını senin gibi bilirler?.. Ne diye savaşmazsın insanlarla? Eksikmiş... Seninle yaşamayı paylaşabilirim, inanır mısın bana?'
İnanmak, umut etmektir."

Defteri kapattım. Gerçekte, anlatılan burada bitmez. Onu yaşadığınca sürdürmek elimden gelmedi nedense? Bir yeni umudun peşindeyim şimdi. Yine geçmişin yıkıntılarına dönmek korkusudur belki bu. Kimbilir...

Bugün son. Bu bekleyiş yarın bitecek. Bir uzak kentte doktora gideceğim. Bakalım ne diyecek? O kızı düşünüyorum da, koltuk değnekleriyle de olsa, yaşamak, güzel gibi görünüyor. Nerdee... Korkuyorum. Korkuyorum eli boş dönmekten de, kendim uyduruyorum bunları. Korkuyorum, "çok geç" diyecektir doktor ya-

nn. Katolik hemşireler üzüntüyle bakacaktır acılı ve yenilgin yüzüme. Ve biliyorum, çıkınca başım dönecektir. Bir ağlasam... Bir ağlasam, boşalacağım. Ama dişlerimi sıkacağım, "Ağlamayacaksın..." diyeceğim kendime. "Ağlamayacaksın..." Ve ağlamayacağım.

Baktım dişlerim sıkılmış, ellerim titriyor. Ve bana bakıyor yeğenim.

"Çok üzülüyorsunuz." dedi.

"üzülmemek... Düşünmemek... Bilir misin kolay değildir."

Elindeki dergiyi uzattı:

"Bakın boşuna üzüntü... Nasılsa..."

Gösterdiği yere baktım. Bir resim. Bir eksik adam ve güzel bir kadın yanında. Adamın gözlerinde boşuna umutlanmaların yalancı ışıltıları. Şaşkın ve alaycı bakan bir kalabalık çevrede... Ve gazeteci flaşları... Resim altında bir yazı:

"Tanınmış zenginlerden B. A. (Boy 1.26 m.) ile genç film yıldızı K. M. (Boy 1.72 m. 46 cm daha uzun) geçenlerde gizlice evlendiler. Resimde yeni evliler bir film galasına gelirken görülmektedir."

Yeğenim on altısında bile değil. Yine de bir şeyler biliyor. Belki tam anlamıyla bilmiyor daha. Benim şu yenilgin duruşumdan bir şeyler seziyor. Dalıyor, düşünüyoruz.

"Ama görüldüğü gibi değildir." diyorum.

Bilmem anlayacak mı? "Seninle ilerde daha çok konuşacağız bunları" desem... Gözlerine bakıyorum, yeğenim anlamış.

Ve çıkıyoruz kahveden.

Yarın şu kahveden çıkar gibi çıkamayacağım doktorun yanından. Ve benimki gibi umutlarla buraya gelmiş de, geri dönememiş kız için, "kurtulmuş" diyeceğim yine. Ve yaşamak, daha da ucuz bir şey olacak gözümde. Bunun sonu neye çıkar, bilmem. Bildiğim, o yarım kalan yazımı, yarın, yaşadığına bitirebileceğimdir.

"İnanmak, umut etmekti.

Ama umutlar yıkılıncaya dek güzeldir. Nedir geriye kalan?.. Yıkıntılarda esen soğuklardan başka ne kalır ki?.. Ve bir gün söz vermiş de gelmemiştir. Ona sorulsa, kardeşi kaza geçirdi. Artık şu duygusallığı, boşuna umutlanmaları bırakmam gerekmez mi? Şimdi de 'Hiç değilse bana yalan söyleme gereğini duyuyor...' diye mi avutacağım kendimi? Yok, kararlıyım. Bu iş burada biter. Artık onu aramayacağım."

(1967)

Pont Marie Üstünde

Akşamdı.

Bir iki adım daha attım, köprünün ortasındayım. Kollarım taş korkuluğun üstünde. Bir yabancı kent. Tanışalı üç gün olmuş. Okuduğum çeviri kitaplar hep bu kenti anlattıydı bana. Sokak kahvelerini, özgür kadınlarını... Ve şu ırmağı işte. Gözlerimde sessiz suları ırmağın. Bir dalgın, bir buğulu. Dokunulsa ağlayacağım. Bacasız, yassı tekneler, ha çarptı, ha çarpacak köprüye. Kaptanları ya uykulu, yorgun ya da dostunu, karısını özlemiş olmalı. Bir sessiz, bir uğultulu kaçış ayaklarımın altında. Yavaştan bir sis, bir çocuk yalancılığı... Oymalı direklerinde kentin ışıklar... Güneşten son birkaç alaycı ışın belki...

İçimde bir boşluk...

Ve kilisenin çanları... Suların aktığı yandan kuş kanadı bir esinti... Bir bilmedik dosttan Tanrı selamı sanki. Yavaştan karaltılı bir su gözlerimde... Birden parlak ışıkları kentin... Bir sıcaklık yanaklarımda... Ve dudaklarımda tuz tadı...

Niye ağlırsam?

Şu kente geleli üç gün olduğunu söylemiştim değil mi? Konuştukları dili bilmediğim insanlar arasında sokakları, köprüleri dolaştım üç gündür. Kahvelerine girdim çıktım. Kıyısına indim ırmağın. Günlük mutlulukları en büyük mutluluk saymış, sarmaş dolaş çiftler... Sularda arayışla yetinen yaşlıca adamlar, ellerinde oltaları... Yine de o büyük kulenin dibinde, güllerle bilya mıdır nedir, bilmediğim bir şeyler oynayan yaşlıları sevdim en çok. Güldüklerinde ben de güldüm. "Tuh" mu dediler, ellerini dizlerine vurdular, ben de "tuh" dedim. Eski kitap satan sergiler vardı. Onca kitabı yazan insanları düşündüm. Kendi kitabım geldi de aklıma, bir de kendime acıdım. Kıştı ama geceler nedense güzeldi. O, eli kılıçlı, yanlara sivri şapkalı heykelin orada bir sıraya oturdum. Adama baktım baktım uzaktan, bir türkü mü tutturdum ne? Belki yazılmadık bir şiir okudum ona. Ama duygusuzluğu işte... Oysa o kadını nasıl da sevdiğini yazar kitaplar... Taş gibi, demir gibi durdu karşımda. Ne bileyim, insan hiç değilse şöyle döner de bir bakar. Değil mi ya?

Ve gözlerim insanların gözlerindeydi hep. Ne ararsam, ne beklersem onlardan?.. Ben, eksik adam, her yerde nasıl da yalnız... Yalnızlığı sevmek bir kurtuluş yoluymuş gibi gözüktü kimilerde. Koştum yalnızlıklara, "Yalnızlıktır güzel olan..." dedim kendime. İnanırdırdım mi?

Şu yabancı kentte, insanların içinde, gençlerin, yaşlıların, kadınların, erkeklerin içinde... Hele genç kızların... Yalnızım. Dillerini bilmediğim kişiler hepsi. Bir tanıdık yüz yok aralarında. Kendimce bir avuntu yalnızlığım yabancılığımıdır sanki. Öylesine soğuk, öylesine ürküntücü ki kendini aldatmayı becerememiş... Ve şu yeryüzünün bilmediğim insanların kentinde bir akşam, bir köprünün orta yerinde işte, bu çırpınışı bitsin diledim.

Ağlamak neyi değiştirirdi ki?.. Çok çok, bir yalancı boşalmışlık belki... Ve güçsüzlüğüme bir kızgınlık ardından. Şu yeryüzüne, şu insanlara "Doğru yol bendedir!" diyen Tann'ya... Ve düşüncelere... Bana beni kemirten düşüncelere bir kızgınlık. Sonra umutlanma... Yine de umut etmeyi bırakmayan huyuma... Bir yüklüce sövgü hepsine. Hepsine.

Ve yine de yaşamayı sevmek... Sevmek insanları, doğayı. Ve Tann'ya inanmaya zorlamak kendini. Yanlışlıklara bir çizgi... Doğrulan bulmak için yaşamak kararı. Kendine alışmak ve sevmek kendini... Bunlar ölüm

korkusundan başka nedir ki?.. Ölmek niye böylesine korkunç benim için? Yaşamak güçleştikçe, yaşamaktan uzaklaştıkça mı değerli yaşamak? Ve ölüm bunca korkunç ve boş... Görürken, bilirken yaşamayı... Elini uzatsan işte karşında. Ama ona uzak... Ama ona susamış... Ve yaşamak yaşayamadan... Gerçekte korkunç olan bu olmalı. Bir düşünüm, bir sancı içimde... "Ölüm uzaktaysa korkunçtur. Eksik adam, ne denli sevse de yaşamayı, bir sancıdan, bir acıdan kurtulmak için öl-dürmeli kendini." Kolay görünür gibi değil mi? Yaşamak, bir kara tutku bende yaşamak... Ve her şey bir engel önümde. Bir güzel bilmek, sevmek onu... Ve yaşayamamak sonra...

Kendimi bırakmak şuradan sulara... Bitecek olan belli, başlayacak olan nedir? Güçsüzlük olsa gerek korkunç olan. Kendini öldüremeyecek denli güçsüz. Verilmeyen var ya eksik adama, ya da elinden alınan... Şöyle bir yana itebilmek hepsini, durdurabilmek soluk alışını... Bilinmez, ölüm yaşamaktan da güzeldir belki. Oysa bu yıkılganlıkla bir yüreğin atışını değilse bile, yaşamak umudunu bırakmak kolay mı? Bu gözyaşları, bu geçici boşalmalar... Ve doğada yeni şeyler aramak kendini oyalayacak... İçinden ölüm düşüncesini sıyrıp atma çabasından başka nedir ki? Ya çarpışılır bir savaşta, ya da bir beyaz bayrak açılır. Bir de yenilgiyi kendine yediremeyen, yenilgin, ama güçlü kişi vardır. Her şeyini kendisi bitiren... Bir sızıltı taşıyarak içinde ve başkaları-

mu gözlerinde arayarak yardımı, bunca küçülüşe değer mi soluk alışını duymak isteği?

Ama "yaşamak" denilmiş, "güzel şey" denilmiş. Yaşayan bilir mi yaşamanın tadını? Nedir her gün yenilen tatlının tadı? Öyleyse ne beklerdim insanlardan, bana da versinler diye? Bırakmam gerekmez miydi boşuna umutlanmaları? Bu gereksiz direniş bitsin istedim burada. Ne uzaktaki dostlarıma, -sevecek olsa da beni sevemeyen- sevgilime iki satır yazı, ne de ağlayan şu eksik adama aldırılmayan insanlara bir son iyi dilekler sözcüğü... Ya sonra ne oldu? Sıkılı yumruklarım ve dişlerim... Kime, neye karşı? Ve gözyaşlarını, parmaklarımda bir gevşeme... "Yaşamak yine de güzeldir." diyen dudaklarım... Kesin kararlı mıydım, yoksa bir kendince oyun muydu bu? Hani, yaşamadan tam kopacağı anda onun güzelliğini anlamış olmak falan gibi... Sonra da "Yaşamak yine de güzeldir." demek kendine... Yaşamaca oyununu sürdürecektim miydi yine? Ya vardır yaşamak, ya yoktur; yaşadığına kendini zorla inandırmak ne oluyor? Bir soluk alıp vermekse yaşamak saydığım, o da kendiliğinden duracaktır bir gün nasılsa... Eh, çabukluk niye?

Yok, yapamadım. Öldüremedim kendimi. Nedenini de bulamadım tam istediğim gibi. Bir yeni yenilgi saysak da olur bunu.

Bir yenilgi bittiği yerde hız kazanır.

Şuncacık şeyi başaramadım diye kızdım kendime. Önce gözlerimi sildim. Çevreme bakındım, insanlar azalmıştı. Akşam ilerlemiş demektir. Saatime bakmaya üşendim, üşendim değil, korktum zamanı bilmekten. Bir iliştiğim olsun istemiyordum onunla. Bir ucu otelime gider köprü'nün, öbür ucu metroya girilir. Ve bir semte çıkılır, sokaklarında, otellerinin önünde kadınlar -ben geçerken topuklarını yere vuracak kadınlar- vardır. İrmak kıyısında bir genç kızla diye düşünmüştüm de kendimi, bir başka güçsüzlük daha saydım oralara gitmeyi. Başım önüme eğik ve ellerim cebimde, otelin yolunu tuttum.

Köprü'nün bittiği yerde kaldırımlar başladı.

(1967)

Ağabeyi

Güneş, caminin iri gövdesi ardında kaldı mı, şu yazlık kahvenin tadı geldi demektir. Taştan bir serinlik, çınarın yapraklarında bir kımiltısız sessizlikle birlikte yüreklere işler, bir küçük sevinç ve bir hafif sızı olarak çakılıp kalır orada. Kimbilir, belki de bana öyle gelir... Ama duvar dibinin yosun kokusunu duymamak için ne olmalı bilmem ki? Ve ben, caminin yanındaki şu çınarın altında biraz rahatlık -ve yeryüzünün dönme hızındaki bir anlık gevşemeyi- duyuyorsam eğer, başkaları neden duymasın? Ve diyorum ki, taştan bir serinlik, çınarın yapraklarında bir kımiltısız sessizlikle birlikte yüreklere işler, bir küçük sevinç ve bir hafif sızı olarak çakılıp kalır orada. Topraktan pek anlamadığımdan olsa gerek... Şu çınar, şu caminin koca gölgesinde böylesine nasıl

büyümüş, nasıl gelişmiş, kollarını dört bir yana uzatmıştır, şaşar kalırım. Doğaya, çevresini yeni yeni tanıyan bir çocuk şaşkınlığıyla bakakalmak... Oyalanacak öylesine az şeyim kaldı ki, çınar karşısında bir şaşmayı da avunuş sayalım gitsin. Bir de, bastonlarına ya da yanlarında hanımlarına dayanarak, sürten küçük adımlarıyla gelen, yaşını başını çoktan almış -yine de çekinmeden "çocuk" diyebileceğimiz- bey amcalar vardır, şu çınara benim gibi şaşarak bakan. Bir yanda gençliğin deliliğiyle dolup taşan ben ve bir yanda günleri saymayı bitirememiş onlar... Aramızda ortak ne bulunabilir? Yapacak bir şeyi kalmayıştan başka

nedir bu? Ve kendini böyle işi bitik görmek, doğrusu pek sevindirmiyor beni. Yaşımın gereğini yaşayamadığıma mı sevineyim yani? Ben yaştakiler yanında kızları, denizdeler şimdi. Suyun serinliğinde ve kumun sicağında... Bense, burada, bu çınar altında... Bir şey umut edemeden, bir neşeli türkü kımıldatmadan dudaklarımı, yaşadığına doğru dürüst inandıramadan kendini, çınara dalıp gitmeleri bir şey sanarak ve sırtında bırakılmayan bir yumurta küfesiyle hep...

Hiç değilse arkadaşlarımla birlikte denize gitmeye kalkışmıyorum. Yoksa başıma neler gelmezdi orada?.. Ben, bükülmüş belim ve çirkin vücudumla onların içinde, denizde ha?.. İnsanlar beni oraya sokmamakta haksız sayılmazlar hani... Bunu söylemek kendine yenilmek değil midir? Yine de bunca gerçeği bilmeye kar-

şın, yaz geldi mi içimde bir korku, bir şeylerin pıtırdayarak çöküşü içimde, aman gözüm denizi görmesin diye, kaçıp geliyorum bu kahveye. Ve çınardı, ıvırdı zıvırdı oyalanarak ve yakınlarıma karşı üzüntüden kurtulmuş maskeleri takarak yüzüme, günleri geçiriyorum. Böylelikle düşüncelerden kurtulamasam bile, düşünmenin sıkıntılarını aylıklığın alışkanlığıyla eriyor, zaman, ölmüş oluyor işte. Sonra korkunç karanlığını alıştıra alıştıra gece gelir. Ve kalkar giderim, kıyıları benim, deniz benimdir artık. Ve gecenin yalnızlığını taşıyan yüreğimle dolaşırım kıyılarda. Yıkıntının usanmışlığında yüreğim ve birini arayan gözlerim hep boşuna umutlanmış olacaktır. Ve yaşamak diye tapındığım, gündüzleri doğa karşısında şaşmalar, geceleri yalnızlığa katlanmalarla geçecektir. Güneş, caminin iri gövdesi ardında kaldı mı, kendimi bu kahvenin afyonlaşmış tadına bırakmak ve uykuda gibi, bir şey beklemeden oturmak...

Kimi zaman, ölmüş biri için camide yapılan tören sonu, kahvenin önünden geçer. Tabut ve peşindekiler... Ve ölüm, caminin taş duvarından gelirmişçesine yüreklere siner. Yok olmak. Bu, gençliğin deliliğini yaşayanları ilgilendirmeyen bir. Eh, ben de gencim ama, gençlere ne denli uzaksa, bana o denli yakındır ölüm. Yaşlılar için beklenen bir konuk gibidir o. İstemediğim, ama yine de gelsin diye kapıyı hep araladığım biridir benim içinse... Ve bir gün kapıyı biraz daha açmış olacağım. Ve o, çağırılmadan, teklifsizce girecektir içeri. Biz Türk-

ler konukseveriz ya, kapıdan girer girmez dostça bir merhaba diyeceğim ona. Kimbilir, belki buna bile zaman kalmayacaktır.

Bilinmez bir kaypaklıkla doluyum bugün yine. Böyle günlerim çok. Geçmişin yılgınlığından gelen bir ürküntü, dostmuşçasına sokuluyor ve ürperiyorum. Çaresiz kalmalardan başka hiçbir şeye biliyorum diyemem. Ve hep çaresizliği, hep çaresizliği yaşıyorum. Gözlerim ağaçta şimdi. Yalan. Yan masadaki kıza baktığımı sanki niye kendimden saklarsam? Sonra -belki de kıskançlık saçan gözlerle- yanındaki erkeğe bir de... Onlar bu yeryüzünün kişileri değil. Birbirlerine sokulmuş ve sıcak... Ne güzel! Ve ne denli de acı... Ben böylesi yaşamalara uzak hep. Ve hep yabancı... Ve böyle yalnız... Ey, eksik adam... Yoksa ne sanırdın kendini?

Bir boyacı çocuk geçiyor önümden. Bana bakıyor. Bana... Gidiyor. Ve birden dönüp geliyor yeniden.

"Boyayalım abi!" diyor.

A çocuk... Bu muydu çekindiğin?

"Boya bakalım..." diyorum.

Ve sevinmişçesine sandığını yerleştiriyor, oturuyor bir teneke kutu üzerine, başlıyor fırçalarını işini sever huyuyla kullanmaya. On yaşlarında olmalı. Sarışın. Benim de saçlarım sarıymış küçükken. Annem hep söyler: "Mısır püskülü gibi..." Ve ben küçükken... Off!.. Bı-

rak şimdi küçüklüğünü. Çocuk da durup durup bana bakıyor. Bir şey söyleyecek, belli. Belki sigara isteyecektir. Biterim boyacı çocukların sigara içişine. Severim de boyacıları... Ama "nerelisin sen" diye konuşmaya başlamayı sevmem hiç. Bir de, "okumaya bak sen, okumaya" diye onlara öğüt geçmeyi... Şöyle sandalyeye gerilip, ayağını boya sandığına koymayı ve "boyayı az koyuyorsun be arkadaş" demeyi bir de...

Ve birden bana bakarak bir iç geçirme çocukta. Şaşmaz da ne yaparsın? Ne demektir bu? Annem de böyle iç geçirirdi benim için. Her şeyi Tanrı'ya bağlayan bir inançla... Ve yan masada kız, erkeğin falına bakıyor. Ben fala hiç inanmadım. Ve falıma bakmak isteyen biri de olmadı. Sanırım bir beklediğim olsaydı gelecekten, ben de inanırdım fala. Daha olmazsa kendim bakardım kendimin falına. Erkeğin gözleri bende. Bakıyorum diye kızıyor. Nerdeyse kalkıp yürüyecek üzerime, iyi mi? Kim takar, göze yasak nerdeymiş? Kızınsa bakışları alaycı. Ama bacakları güzel. Bacakları güzel bir sevgilim olmadı hiç. (Bacakları güzel olmayan bir sevgilim de olmadı ya...) Bilinmez, belki bu adam şu kıza aldatıyordun Ve kız, güzel sözlere ve kahve fincanındaki üç çizgiye kolayca kanacaktır. Ve bir gün diyelim adam bıraktı onu. Beni sevseydi hiç bırakır mıydım ben? Ama o beni sevmeyecektir. O, bana bakmayacaktır bile... Baksa baksa böyle alaycı bakar ve eteğini çeker aşağı. Gidip şuna "Yemedik kızım, yemedik..."

demeli. Başka? Daha ne demeli başka? Hiçbir şey... Gözleri çınara kaçırmak, o kadar.

Çocuk bitirdi işini. Teneke kutuyu koltuğuna kıstırdı, yüklendi boya sandığını. Cebime davrandım.

"Yok abi..." dedi. "Senin paran geçmez."

Bu çocuk bir yerden tanıyordur beni de, ben onu tanıyamadım diye sıkıldım.
"Niye?" dedim. "Benim param niye geçmezmiş?.."

Durdu durdu ve:

"Abim de senin gibiydi..." dedi.

Ve yürüdü gitti sonra. Kaçarcasına. Kahvede birileri daha seslendi ayakkabı boyatmak için. O hiç aldırmadı. Sanki duymadı bile. Sanırım giderken ağlıyordu. Ve ben, onun ardından bakmaktan başka bir şey yapamı-yordum.

"Senin gibi..." Bu söz çok canımı sıkmıştır benim. "Kambur" demezler, "senin gibi" derler. Sanki bir şey değişmiş gibi. Ve saklamakla bana iyilik ederlermiş pozlarıyla hep... Ve isterim, bağırayım: "Kambur deyin be!.. Senin gibi ne demek?.." Ama çocuğa hiç kızmadım. O, ağabeyi için "kambur" diyemezdi. Suç bende, yapamadım. Oturtmalıydım onu yanıma ve o, on yaşın yetişkin adamlığıyla, bana ağabeyini anlatmalıydı.

Şimdi düşündükçe, o ve ağabeyi yabancı gelmiyor artık. İşte anlatıyorum size. İsterseniz uyduruyor deyiniz. Ama bu böyledir. Kalıbı basarım, bu böyledir işte.

Bir ağabeydir. Başkası olsa alay edilir belki, ama ağabeydir. Sevilir, bir saygı -saygıdan çok acıma-duyulur. Ve o soyunup giyinirken bakmaktan, bakarken yakalanmaktan korkulur hep. Bakışlardan ve sözlerden çabucak alınan bir ağabeydir. Ve Tann'nın istediği nedir, bilinmez... üstelik bir de bacakları tutmaz olur ağabeyin bir gün. O, konduda, ot yatak üzerinde, yatar oturur biridir artık. Ama ağabeydir. Ve gazete satılarak ve ciğeri beş para etmez milletin ayakkabısı boyanarak, akşamları hep bir şeyler götürülür ona. Ve ananın çamaşıra gittiği günler, hiç öğrenmeden altından alınır ağabeyin. Çok sürmedi bu. Ağabey, ağlamaklı günlerinde Tanrı'dan kendisi dilediğinden midir nedir, birdenbire ve sessizce göçtü. Geçmişte böyle bir ağabeyin varlığı, bir dizi anıdır artık.

Ve artık bilinmez birilerine bir kızgınlık ve ağabeyin benzerlerine bir sevgiden başka ne kalabilir şu on yaşın çocuğuna? Nerede ağabeyinin bir benzerini görürse, parasız ayakkabısını boyamaktır onun işi. Bu, ağabeyin yapılmamış mezarının mermer tasına, kuşlar içsin diye su doldurmak gibi bir şey sayılabilir.

(1967)

Düğüm

Neydi? Yine sıkıntılar mı basıyordu beni?

Bir şey arıyordum. Ama ne? Bilmiyorum. Bir büyük kalabalığın içindeydim. Bir büyük, bir korkunç kalabalık ve uğultunun içinde... Taşıtların gürültüsünü bastırıyordu insanların sesleri. İnsanların ayak sesleri... Koşmuyor, tepinmiyorlardı ama ayaklarının sesleri ve dev gürültüsü bir uğultu ortalıkta. Yoksa kulaklarım mı uğulduyordu? Bilmiyorum. Bildiğim, bir kalabalığın içindeydim ve bir şey arıyordum. Ne aradığımı bilmeden, biraz şaşkıncana... Hani aptalca bile sayılabilecek biçimde bir arayıştı bu. Ve bir yılgınlıktı içimde kımıldanan. Arayışın boşa çıkışıyla gelen bir yılgınlıktı belki. Belki de gecenin -caddenin bütün aydınlatılmışlığı yanında gecenin- bana alışılmış armağanı... Bunca insanın arasında, ıssızlıkta yolunu yitirmiş biriyim sanki.

Yalnız ve yılgın... Yine de aramayı ve bulmak umudunu bırakamayan biri. İstiyordum, sorayım birilerine: "Bana söyley misiniz, ben ne arıyorum? O nedir ve nerededir o?" Soramıyordum. Gözlerine bakıyorum insanların, belki bir ilgilenen çıkar diye. Belki biri durular da, atılır, sorarım diye bekliyordum. Oysa bir dalga uydurmuştu herkes. Kadınlar, erkekler, genç kızlar, delikanlılar, yaşlılar, çocuklar ve kucaklarda ve ana karnında bebekler ve kediler ve köpekler... Bir de sinekler, sinekler... Geliyorlar. Bitmiyor, geliyorlar, geliyorlar... uğultu ve katlanılmaz yüzleriyle. Her biri bir buldozer. Ya da gelen düşman tankları sanki. Geliyorlar, üstüme üstüme... Sakınıyorum. Sakınmasam ezecekler beni sanki. Sakınıyorum.

Yok, öyle değil. Evet, bir şey arıyordum. Ve bilmiyordum ne aradığımı. Sanki bilsem bile kendime söylemek istemezmiş gibiydim. Ve bulamıyordum aradığımı ve ne aradığımı. Canım sıkılıyordu, biraz da terlemiş olacağım. Ve insanlara sormakla, aradığımı bulur muyum sandım, nedir?.. Sordum. Bir değil, beş değil, sordum. Kimse aldırmadı. Duymadılar sanki. Yollarını kestim, "affedersiniz" dedim... Duymuyorlardı. Ve beni görmezlermiş gibi üzerime yürüyorlardı. Bir buldozer ya da düşman tankıydılar sanki. Sakınmasam ezeceklerdi, üzerime geliyorlardı. Korktum. Altıma edecek gibi oldum. Ve kaçtım bir kıyıcığa. (Kimsenin yanaşmadığı

çöp varilinin ardına.) Saklandım, sindim. Geceyi, umutsuzluğu ve korkuyu taşıyan yüreğimden soluyarak... Kediye gördüm sonra. Ayaklarımın dibindeydi, gülüyordu. Bana mı? Kedileri severdim ama- bunu hiç sevmedim. Ve durmaksızın oynayan alaycı kuyruğunu... Kızdım. Kendime ve en çok da korkaklığıma... Ne olursa olacaktı. Durduracaktım insanlardan birini. Ve soracaktım aradığımı. Dimdik durdum. Geldiler. (Karşımdaki şişmanca biriydi ve büyükçe bir pastırma dilimine çevirebilirdi beni kolaylıkla.) Korktum yine. Sanırım altıma da ettim biraz. Ama kaçmadım. Gözlerimi kapadım, -Yok, kapamadım gözlerimi... Kapamayı düşündüm ama bir korkaklık saydım bunu...- bekledim. Ve o, bir buharlı silindir gibi geldi. Ve geçti. Ayağı

tökezler gibi olmuştu, döndü, baktı. Göremedi beni sanki. Ve ayağının neye takıldığını anlayamadan, çekti gitti. Hiç canım acımamıştı. Sanki sigara dumanı gibi bir şeydim ben. Yıkılmadan ve sarsılmadan hiç, öyle, dipdiri duruyordum ortada. Gelen geçen çarpıyordu artık. Neye çarptıklarını anlamak için dönüp bakıyor, ama göremiyorlardı beni. Ve ben, çiğnenip geçiliyordum da, hiç canım acımıyordu. Şaşım kaldım bu işe.

Ve kafamın tahtalarından birinde bir gıcırdama. İnsanlar bana dokunduklarını duyuyor ama beni göremiyor, sesimi işitemiyorlardı ha? Merih'ten inmiş bir üstün yaratık olarak bildim kendimi. Sevindim. Ve onlardan

birkaç basamak yukardaymışçasına, insanlara tepeden bakar oldum. Ne yalan söylemeli, paşa şekeri gibi tatlıydı hani...

İçlerinden birini çelmeledim güzelce. Yolun üzerine boyunu işaretledi. Sanırım burnunu karıştırmasına kızmıştım. Belki de yanındakini kıskanmışımdır. Pantolon-lu, uzun saçlı kıızı, kimbilir... Birden tuttum kızın orasını. Kasıldı kaldı. Kızardı biraz da. Bir daha, bir daha... Renkten renge girdi ve sararmakta karar kıldı. Sevmedim bu işi. Sanki dokunma duyum yoktu benim. Görüyordum, biliyordum ne yaptığımı ama avcum karıncalanmıyor, ellerimden yüreğime bir tutku sızıldaması yayılmıyordu hiç de. İki elimi birden kullandım bu kez. Kız, ellerimi, bileklerimi tutuyor, kurtulmak için itiyordu göğsümden ama ortalıkta var olmayan beni göremiyordu. "Bana bir şeyler oluyor..." diyerek yığıldı yanındakinin kollarına. Dilediğimce olmamıştı yine. Ben, böyle Merih'ten gelme biri olmadan önce, değil bunları yapmak, düşünmekle bile deli olur çıkar biriydim. De, dokunma duyumun bu yoksulluğu canımı sıktı biraz. Erkek bir taksi durdurdu. Kız biner gibi yığıldı arabaya. Ve adam tam eğilmiş biniyor, bir tekme arkadan... Önce başını arabanın girişine çarptı, sonra dönüp yumruğunu, yanımda -biraz gülerekten- olayı seyreden gençten birinin suratına... Genç adamın gülen yüzünün asılmasıyla, arka tarafının yere değmesi bir anda oldu. Araba yürüdü ve yerdekini ana avrat sövgüleri de boşa gitti. Çünkü o sövgüler arabaya yetişemediler bile.

Beni sevindiren Merihli görünmezliğimin yanında, ellerimin bu Merihli duygusuzluğu, kafamı kurcaladı bir süre. Yine de, çocuk bahçesinin eğlencelerine doyma-yan bir afacanlık vardı üzerimde. Neler yapmadım ki... Tuttum, birinin sırtına bindim. Adam ağırlığımı omuzlarından atmaya başaramayınca, omuzlarındaki ağırlığı, yaşlılığın yorgunluğuna verdi belki. Ama saçlarını, kulaklarını pekiştirdikçe, sanırım önce cinleri, sonra ölümü düşündü... Ve bayıldı. Artık, kurumundan yanına yanaşılmaz şu kalabalığı tedirgin etmekte bütün işim. Kadının birinin şapkasını kaptım başından. Şapkayı öyle boşlukta durur görünce irkildi, -yine de onun yere düşmesini önlemekten başka şey düşünemezcesine şapkasını seven biri olmalı- birden atıldı şapkaya. Hemen şapkayı yukarı kaldırıp, bir çelme uzattım ayaklarına doğru. Biraz şaşkın çığlıkları ve şişmancana uzandı yere. Kocası, önce gözlüklerinin üzerinden karısının bu tombul uzantısına bir baktı, sonra yardım etmeye kalkışınca, onun üstünde buldu kendini. Ve kadının çığlıklarına bir de adamın bağırtıları karıştı. Çaldım şapkasını başlarına ve kim geldiyse önüme, tekmeledim. Kadınların tiz sesleri ile erkeklerin kalın sövgüleri birlikte yükseldi. Ve birbirlerinden bilerek benim tekmeleri, kapıştılar. Afiyetle yiyiştiler. Güzelim giysileri yırtıldı, bakımlı yüzleri, nazik bedenleri morardı, birazcık da kanları aktı. Çocuklarsa önce korktular, biraz ağlaştılar ya, sinemadaymışlar gibi zevklendiler yine de. Ve bırakıp

kalabalığı, yürüdüm. Çok iş yapmıştım, doğrusu yorulmuşum birazca.

Merih'i biri olsam iyiydi. Ama Merih'li biri değildim. Ve bu kalabalık, bu beni iteleyeni insan seli... Sanırım bir şeyler bekliyordum onlardan. Yıkıntıdan ve eziklik-ten başka şey vermeyeceklerini bile bile, şu kurumuş yufka ekmeği yüreğim, onların bakışlarından ve sözlerinden kırılmaya hazır olarak, yine de umutlanmaları bırakamayan bir huyla, bekliyordu. Biliyorum, gözlerimden açık seçik okunurdu yalnızlık ve araniş. Ve insanların beni yok saymalarını görmek, onlardan umudu kesmeyip sürdürmek aramaları... Büyük yanılsım bu olsa gerek. Ve onlar hiç bilmediler. İçlerinden biriyle bir başka yaşamalara heveslendiğimi... Hiç bilmediler. Ya da domuzuna bilmezlikten geldiler hep. Bakışlarımın arayışı alay konusuydu. Ve gözlerimin yalnızlığı olsa olsa bir acıma getirirdi bana. Bütün bilmelere karşın, bulacağımı belirten bir ize de rastlamadan, bırakamadım umutları ve aramaları. Off...İnsanlar ve yaşıtı kızlar, kızlar... Çözemedim ben bu düğümü. Çözemedim. Ve kesip atmaya da elim varmadı hiç. Kimbilir, aşığılanmalara ve alay edilmelere alışır, umutları da bırakırım belki bir gün. umutsuzluğa ve bu düğümü içinde taşımaya alışmak... İnsanların içime uzattığı acımalara iyilik diye dört elle sarılmak... Ve gerçeğin katılığını, ken-

dini aldatmaların mayhoşluğunda eritmek... Artık yakınmalarım bitmiş olacaktır umarım.

Bir yan sokağa saptım. Ayaklarımdı beni buraya sürükleyen. Ya da caddenin o yalancı aydınlatılmışlığından ve insanların bencil kalabalığından kurtulmak için attım kendimi buraya. Bir karanlık sokaktı. Daracık ve korkulu... Barların, kırmızıllı, yeşilli, morlu ışık yazılarını ve kapı önlerine asılı soyunuk kadın resimleri

yanında bekleyen, asık yüzlü erkeklerini geçtim, yürüdüm. Ve birden gördüm: Sokak, bir çıkmaz sokaktı. Korktum ve bağırmadım. Bu sokak, ben girince çıkmaz oldu sanki. Sanki şu boz renkli yapıyı, ben sokağı dönünce diktiler hemen. Kaçmak istiyordum. Ve dönüp bakamıyordum geriye. Son umut geri dönmektir. Geri dönmek ve sokağın girişinde bir başka boz renkli yapıyı yükselivermiş görmekten korkuyordum. Korkuyordum ve yenilgiye doymayan bir inatla sürdürüyordum aranmayı. Biliyorum, sokağın iki ucunu kapatarak zorluyorlardı beni. Şu barlara gireyim diye, aradığımı o çıplak resimli kadınlar arasında bulmaya umutlanayım diye zorluyorlardı. Kandıramayacaklardı ama... Aradığının kolay ele geçmezliğini ve onun tutulmazlığını iyice kavriyordum şimdi. Ve canım sıkılıyordu. Işık yazıları yanıp sönüyor, yanıp sönüyor aldatmaya çalışıyorlardı beni. Ve ben diretiyordum girmemekte. Paranın yalancılığıyla kendini biraz oyalamak değildi ki benim

aradığım. Şeydi benim aradığım... Benim aradığım şeydi... unuttum sanki aradığımı. Ya da bilmek istemiyordum. Ve bir kuşku içimde... Bir kuşku. Birden sokağın çıkmazlaşması ve geriye dönmezlik. Bu sokaktan kurtuluşsuzluğun kuşkusu. Kaçmak istiyordum. Bu sokaktan, bu sokağın aldatıcı ışıklarından kaçmak... Ama dönemiyordum geriye. Sokağın girişini de kapanmış 104 görmekten korkuyordum. En sona saklamalıydım bu umudu. Ve ayaklarım barların karanlık ışıklı merdivenlerini inmek için atılırken, kendimi ve en çok da ayaklarımı güçlkle tutuyordum, uyduruyor muyum? Kimse beni zorlamıyordu sanırım. Ve en sona sakladığım, barlardan birine girmektir, sokaktan çekip gitmek değil. Ve sokak basıyordu üstüme, gittikçe daralan ve kararan ağırlığıyla. Ve görüyordum. Görüyordu gözlerim sokağı tıkayan boz renkli yapının üzerime ilerlediğini. Şaşkın ve inatçı ayaklarım geri gitmeyi unutmışlardı sanki. Sonra bir beyaz tülbent gibi, bir tatlı koku gibi yaklaştı o şey. O bilmediğim şey... Yanaştı, doladı çevremi. Boğacaktı. Boğacaktı beni. Ve hiç terlememiştim böylesine. O, duman gibi, düşman gibi şey gittikçe kuşatıyordu. Bağırıyordum. Bağırıyor muydum? Sesim çıkmadı hiç. Hiç duymadım sesimi. Ya sesim çıkmıyordu, ya ben duymuyordum. Dizlerimin çözülmesini seziyordum oysa. Geldi. Geldi ve bir kötü bekâr odasının dört duvarı gibi çevreledi beni. Biraz da benle alay edermiş gibicesine sanki. Koştum. Koştum dört bir yana. Atıldım, yumrukladım. Çıkmak, kaçmak istiyordum. Birakmı-

yordu beni. Yumruklarım acıyordu ve bir çaresizlik gelip yerleşiyordu yüreğime. Bütün sokağı görüyordum şimdi. Sokağın giriş yerini ve caddeden geçen insanları. Ama bırakmıyordu. Bırakmıyordu kaçayım, çıkayım şu sokaktan. Ve çaresizliğimi öğrenmiş yenilginliğimle usandım onu aşmaya çabalamaktan, oturdum yere. Oturdum ve bir süre kara kara düşündüm şu cam gibi bilinmez şeyden çıkmanın yolunu. Bir çıkar yol yoktu 105 bu kavanozdan kurtulmak için. Korktum, kızdım ve sıkıldım. Ve sonra bir umut ısıttı yüreğimi. Belki dağılıp gitmişti. Bir umuttu. Ve umutların boşunallığını bilerek, çokça sevinmemeye zorladım kendimi. Kalktım yavaş yavaş. Bir iki adım yürüdüm ve parmağımı -ürkek-uzattım ileriye, uzandı, uzandı ve kaldı parmağım. Oradaydı. Gitmemişti. Bırakmayacaktı beni. Önleyemediğim bir erken sevinmenin yıkıntısı cızladı içimde. Oturup yerime, beklemekten başka yapacak şey yoktu. Döndüm geriye ve onu gördüm. Beni seyrediyordu. Korsan kılıklı bir manken ya da bir maskeli balo kaçkınydı. Donmuş, kaskatı bir soğuklukla bakıyordu bana. O cam gibi engeli nasıl aşmış, nasıl gelmişti yanıma?.. Durgun ve biraz da asık yüzünde bir kıpırtı... Göz kırıyor. Ve parmağıyla orayı, o, yolu tıkayan boz renkli yapıyı işaret ediyordu. Korkuyorum bu pek tekin birine benzemeyen adamdan. Sonra parmağı yaklaş diyor bana. ürkek yaklaşıyorum. Gözünün kara örtüsünü çekiyor. Bakıyorum. Adamın kör gözü sanki bir televizyon. Onu, o boz renkli yapının içini görüyorum orada.

Her odada sarımsı, az aydınlık ışıklar yanıyor... Ve yataklar üstünde kadınlar ve erkekler... Sonra kara örtüsünü örtüyor gözünün ve parmağı orayı işaret ediyor hep. Durup durup göz kırıyor kararsızlığıma. Beni yüreklendirirmiş gibi, en çok da zorlarmışçasına... Yürüyor ayaklarım. İşte, o cam gibi engel kalkmış ortalıktan. Kaçıp gitmem gerekmez mi şu sokaktan? Bir şey 106 düşünemiyorum. Ayaklarım yürüyor. Emredercesine parmağını uzattığı yöne doğru yürüyor ayaklarım.

Bir iki eski mermerden basamak... Ve kirlenmiş ve bir eski yeşile boyalı demir kapı... Tek çit ve ışık vermeyen ölü gibi bir şey boz renkli yapı... Biraz serüven kokulu, biraz ürküntülü... Basıyorum zile, parmağım gömülüyor içeri. Kaptı gitti parmağımı. Beni de kapacak. Parmaklarım ve bileğim yavaş yavaş ve acımasız, içerden çekiliyor sanki. Gömülüyor kapı ziline ağır ağır. Kurtaramıyorum. Elimi, kolumu... Ve gittikçe daha bir çabuk unutuyorum kendimi kurtarmaya çabalamayı. Yavaştan yavaştan gömülüyorum. Gömülüyorum. Erir gibi...

Çıktım. Kapıyı yavaştan çektim ve çıktım dışarı. Gecenin ilerlemiş karanlığı yüreğimi şöyle bir yokladı ve az çok bir doyunluk görerek orda, o, sızılıtlı serinliğini içime bırakmadan geçti, gitti. Parayla da olsa bir kadınla yatmışım az önce. Yüreğim ve gerilip gevşemiş kaslarım dinlenir gibiydiler şimdi. Yürüdüm karanlığın boyuyla sokağı. Barların ışık yazıları altından ve

çıplak kadınların çerçevesiz resimleri önünden geçerek, yürüdüm. Caddedeyim. O, sinemaların birden dağılmış kalabalığı yok artık. Deminki umutlanmalar, araniş ve arananın bulunmazlığından gelen kızgınlık da yok. Adımlarım uslanmış gibi. Öyle, yüzümden kolayca okunan hıncımla, o insan kalabalığı içinde yalpalayan biri değilim şimdi. Özendiğim ama doğru dürüst bilmediğim bir yaşamın kişileridir onlar. Bana aldır- 107 mayan ve beni yok sayan tavırlarıyla... Bir kadınla para karşılığında yarım yamalak doymuş ve gerçeklere az çok boş vermiş yüreğim pek sızıldamıyor şimdi. Küçük doygunluklara ve avunmalara alışarak ve aldanmalara tiryaki bilerek kendimi, umursamazlıkla yürüyorum. İnsanlardan bir şey beklememeyi öğreniyorum. Ve başkasını düşünmek istemeyen bencilliği sindiriyorum yüreğime. Bana kendini veren, insanların alaylara konu ettiği çirkinliğime katlanan kadını düşünmek isterdim oysa. İnsanların bana yapmadıklarını ben niye onlara yapacaktım? Niye bir başkasını düşünerek yoracaktım kendimi? Ve kişiöglu kendimi üzmeğe değeri miydi? "Değmez" dedim, yürüdüm hızlı hızlı.

Ve düğüm, çözülmese bile gevşemişti biraz. Rahat sayılabilirdim şimdi.
(1968)

Çıkmazda

Yağmur yağıyor. Ben ve sokaklar... Biz, bu üç şey bir araya geldik mi, bana hep bir şeyler oldu. Sanırım, bu sezgimde yanılmıyorum. Birine ha tutuldu, ha tutulacak gibiyim yine. Yüreğim, -o, adam olmayı bilmeyen yüreğim benim- bir deli pırtırtı içinde. Ve kendini hep bir şey sanmış, bir şey olamayışına alışmamış ben... Ne umutlar kuracağım kimbilir. Alın beni avcunuza, sıkın iyice, bir süzgeçten geçirin etimi, kanımı, kemiğimi... umutlardan başka ne kalır benden geriye? Yaşanmış demek, umut yıkıntıları demek değil midir? Günleri saymak, yenilgileri saymaktı. Ve yaşamak sandığım bir sürekli yenilgiden başka ne oldu? Düş kurmakta bir çocuk kadar bile usta olamayan ben, yine, "sevmek" diyorum şimdi.

Kimi? Ve neyle?

Belki onu. Ve bu her şeye karşın sevmeyi unutama-yan yüreğimle hem de... Gözlerine bakarak dalıp gitmeler... Ve yakalanmalarında -belki de- kızarışım, kimbilir, sevmektir belki. Kendimi adam yerine koymalarım ve umutlara kapılmalarım onun yanındayken... Ve var saymalarım kendimi... Sevmek başka nedir ki?

Biliyorum, bir gün soracaktır:

"Neden bana hep öyle bakıyorsun?"

"Gözlerimin yalnızlığı ürkütüyor mu seni?" diyeceğim.

"Yok da... Benden bir şey istemiş gibi... Hep..."

"Senden ne bekleyebilirim ki, ne isteyeyim senden? Hem, istemekle ne çıkar? Senden ne gelebilir bana?"

Ve bütün kadınlardan, kızlardan... Yıkıntından başka..."

"Öyle mi sanıyorsun?"

"Evet. Bunu iyi biliyorum."

"Nerden bilebilirsin bütün kadınların ve kızların yıkıntından başka bir şey getirmeyeceğini?"

"Tanılıyorsam eğer, bunu doğrulamak sana düşer."

Susacaktır.

Yok, böyle olmamalı. "Neden bana hep öyle bakıyorsun?" dediğinde, "Seni seviyorum" demeliyim. Böyle - belki damdan düşer gibi ama- açık, seçik ve doğrudan:

"Seni seviyorum."

Hiç ses etmemeli ve ben elini tutmalıyım onun. Bakışlarını kaçırsa bile, bir şey demesin bana.

Susuşmalıyız.

Yorgun, ama yenilgin değil:

"Yine de bir şey beklediğim yok senden..." demeliyim.

Sonra yine susmalıyım. Hep susmalıyım.

Yürüyorum. Ortalık yavaştan ağarıyor. Ve yağmur alabildiğine yağıyor, uykusuz bir gece sonrası, iniyorum bir yokuştan aşağı, yorgun ayaklarım ve uslanmaz yüreğimle... Ve birden deniz kokuyor. Yürüyorum. Geçiyorum demiryolunu ve deniz, uyanan sabahıyla birlikte deniz görünüyor. Ve yenilgin sabahlarımda ben, bir kurtarıcıymış gibi denize koşmuşumdur hep. Bakıyorum, bakıyorum da denize, deniz, artık bir kurtarıcı gibi görünmüyor. Düşünmek istemiyorum hiçbir şeyi. Hiçbir şeyi... Erdemi, sevgiyi ve kendimi... Ve denize bakarak düşünmeden ve umut etmeden olmuyor. Bilseniz nasıl özeniyorum birini sevmeye... Sonunu ve birine tutulmanın eksik adama getireceklerini bilmiyor değilim. Yine de sevmek istiyorum. Sevmek. Oysa gittikçe soğuyorum insanlardan. Gittikçe daha bir kötü kırılıyor umudum, uzaklaşıyorum herkesten ve umutlarımdan ve kopuyorum yaşamının gelip gelip de arada bir içime oturuşundan. Ama bir yalnız gecenin sonu işte, ben

ve sokaklar, üstelik bir de yağmur... Ohh, sevmek istiyorum.

Dostlarım artık beni dinlemekten usandı. Oysa zaman oluyor, oturup birine her şeylerimi anlatmak geliyor içimden. "İşte arkadaş, ben, bu, bu, buyum..." Şimdilerde durup da beni dinleyecek kişiler pek azaldı. Kimbilir, böylesi daha iyidir belki... Karşımdaki dinler dinler de, bir şey yapmış olmak için tutup öğüt geçerse bana, anlattığıma, anlatacağıma pişman, karar veriyorum bir şeycik anlatmayayım kimseye diye, olmuyor. Gerçekte dostlarım çok haklı. Kimse Marko Paşa değil ya... Kime ne senin çıkmazlarından? Haklılar. Güvendiğim tek şey, -çok şeye alıştım- buna da alışacağımdır. Alışmak, düşman gibi bir dosttur bana alışmak...

Artık beni oyalayan ne kaldı, aylıklığımdan ve umursamaz tavırlarımdan başka? Aylıklığı çıkar yol görüp sıkıntılara umursamaz tavırlar takınıyorum. Ve yaşıyorum diye, kendimi bir güzel aldatıyorum. Aldatıyorum kendimi ve arkama dönüp sonra "Aptal, nasıl da kandı..." diyorum. Bir gün biraz yüzüm gülmüşse, bir gün içimde biraz şöyle oynaşmışsa yaşamak, kendimi kandırdım diye, nasıl seviniyorum, nasıl seviniyorum...

Yağmur dindi. Her şeyin bir sonu geliyor nasılsa... Benim eksikliğimin sıkıntılarında başka her şeyin... "Varsın bitmesin acılarım..." diyorum kimi zaman.

"Gelsin acılarım, gelsin yenilgilerim, umut kırıklıklarım gelsin..." Yok. Bunu pek beceremiyorum. Kendimi aldatmayı ve Pollyanna oynamayı... Gülmeyi ve düş kurmayı beceremediğim gibi...

Ben bu kıyıya inip çok dertleştirdim kendimle. Çok sövdüm kendime şu deniz denilen suyun kıyıcığında. O da benden az çekmedi hani... Çaresiz kalıp da etmediğim söz kalmadı ona. Yüzüne tükürdüğüm bile oldu. Ne baktı, ne şaştı... Kızacağına zaten sanmıyorum, utanmazın biri oldum çıktım işte. Ne yüzle gelirsem sanki, tutup tutup geliyorum bu kıyıya. Geliyor ve unutmak istiyorum. Yine de kurtulamıyorum içimi kemiren kurttan. Düşünmeyeyim diyorum, düşünmeden edemiyorum. Hiçbir şeye yanmıyorum, şöyle içimde bir sıcaklık, şöyle soluklarım düzgün ve kaşlarım çatılmamış, şöyle bir aydınlık günde, şu kıyıda, elimde bir kızın eli, feleksiz bir türkü dudaklarımda ve yüreğim gelgellerle dolu, dolaşamadığıma yandığım kadar. Çok heves ettim, çok düşledim bunu. Gerçekleşmedi gitti. Ve yüreğimde dudak uçuklaması gibi bir sızı, yedi durdu beni.

Sabahtı. İnsanlar bir alışılmış telaşla düştüler yollara. Ve kentin gürültüsü ve kentin kimseleri umursamaz hoyratlığı yavaştan yavaştan belirmeye başladı, uykusuz gecelerin adamı ben, eve dönebilirim artık.

Beni kurtaran hiçbir şey olmayacaktır. Biliyor ve korkuyorum. Yüreğimde artık her şeylerden usanmış

bir yorgun özlem ve düşlerimin kendini bilmezliğiyle, belki bir süre daha böyle gidecektir. Sonra? Düşünmek istemiyorum.

Benden usanmış adımlarım evin yolunu tutuyor ağır ağır. Kızıyorum kendime. Sevecekmış. Birine ha tutuldu, ha tutulacak gibiymiş. Kendini bilmez sen de... Ne sanırsa kuzum kendini, ne sanırsa? Sanki masalların at üstündeki saraylısı... Ne sanırsa kendini?

Ve çaresiz kalmış bir yiğitlikle savunuyorum yüreğimi:

Bilmem ki ne yapmalı? Yüreğim, seni nasıl avutma-ı bilmem ki? Bu üşür gibi titremeni yüreğim, nasıl dindirmeli? Ah, benim sevinmeyi unutmuş yüreğim, bilmem ki seni nasıl sevindirmeli? Seni göğsümden çıkarıp güneşi mi göstermeli sana bilmem ki? Ah, ağlamalardan usanmış yüreğim ah... Bilmem ki nasıl güldür-meli seni? Uçan daireye mi bindirmeli, bilmem ki?

Var git yüreğim, var git... Sen başkasına yürek ol, kurtul. Ben, sırtımda bu yükü taşıyıp duracağım hep. (1968)

Çamura Yatmış Biri

N'oluyor anlamıyorum. Arada bir dudaklarım titriyor. Yirmi beş yaşın bu hiç kadın öpmemiş dudakları niye titirse? Dudaklarım ve üzerindeki -gür olmayan-bıyıklarım güzeldir gerçekten. "Kakao içmiş gibi..." diyerek dalga geçer yeğenim. Ama bıyıklarım olmasa amca demeyecek bana, biliyorum. Sakalım uzamışsa bıyıklarım pek gözükmez. Tıraş olmayı da sevmiyorum ya, onlar iyi bir gözüksün diye hep tıraş oluyor, ortaya çıktı mı bıyıklarım, seviniyorum. İyi de, şu dudaklardır canımı sıkan. Onların niye titrediğini bilmem mi ben? Bilirim. Kendimden saklarım mı sanıyorum, nedir? Ve titredikçe dudaklarım, tedirginlik gelip yaslanıyor yüreğime. Dudakları titrek biri olacağım diye korkuyorum.

Sevgilim ve yanında dostu, ders çalışacaklarmış gibi gelirler bu kahveye. Ve dudaklarım titrer. Korkarım. Onunla göz göze gelmekten korkarım. Yüreğimin yenilginliğini, şu rezil yeryüzüne sövgülerimi anlar, anlar da bana acır diye korkarım. Biri bana acısın istemiyorum. O bana acısın istemiyorum. Ah, benim bu gözlerim sır saklamayı bilmedi hiç. Ne var, ne yok yüreğimde, ortacığa döküyor. Acısını hep ben çekiyorum, hep ben çekiyorum. Kimseler bilmesin istiyorum yüreğimde yatanları. O hiç bilmesin istiyorum. Gözlerim, ah, gözlerim hiç saklamıyor. Korkuyorum, gülecek ya da acıyacaklardır gözlerimin söylediğine. Ve dudaklarım titriyor. Ve sıkılıyorum. Sıkıntı ve ardından yine sıkıntı geliyor. Patlarmışım, bağırırmışım, bir şeyler yaparmışım sanıyorum. Bir şey yapamıyorum, bir şey yapamıyorum.

Yine dudaklarım titriyor işte. Bilmediğim türden bir kuş ötüyor ağaçta. Camiden bir su sesi gelirmiş gibidir. Tanrı'ya yakarmaya hazırlanan kimdir bu? "Çaylar üü-üç yaaap!.." diye bağıyor Hasan Efendi. Çayların biri benim. Bir kedi ağacın dibini kokluyor, eşeliyor ve örtüyor sonra. Ve bir fren gıcirtısı duyuluyor uzaklardan. Belki biri ölüyor, biri yetim kalıyor belki. Belki kurtulur da söver şoföre. "Canın çıksın emi..." der belki. Ve bir uğultudur pazar yerinin sesleri. Pazarlığı, yalanı dola-nıyla kulaklarda. Adam, tutar ceketini satar mı? Gözünü de satan var ya... Çocuğunu beslemesine... Babam

ayda beş yüzü sayar okuyayım diye. Çalan biri de değil babam, niye utanırsam böylesine? Bir ağaçtan bir yaprak düşer gibidir kuşku. Düştü mü içime... Bir yanda sevmek insanları, bir şeyler yapmak isteği onlar için... (Bir şey yapamayışın çaprazında üstelik...) Ve bir yanda, insanların itelediği, gözleriyle, dilleriyle soktukları benliğim... Bu bozukluğun ortasında, bu çamurun içinde, ne yaptığını, ne yapacağını bilemeden... Ve bir erkekle oturan bir kıza bakarak uzaktan... Bilmem, yeryüzünün çekirdeği mi yanlış, ben miyim yanlış olan?

Bir adam almış radyoyu eline, gezer. Dinler mi, satar mı anlaşılmaz. Bir türküdür radyoda sonuna dek açılmış. Hep iyi şeyler bildireceği sanılan bir kadın sesi sonra:

"Dikkat, kan aranıyor. Ameliyat edilmekte olan bir yaralı için, acele 0 grubu RH negatif kana,, ihtiyaç vardır. Kan vermek isteyenlerin..."

Nedir? Bir devrimci genci mi vurdular yine? Belki iki kişi kavga eder, biri bıçak çeker belki. Kimbilir, adam karısını mı kıskandı? Yoksa, "Haracını yerim senin ulan!.." mı demiştir? Belki bir yiğitlik taslamaydı, belki dededen kalma bir kin güdüsü... Ve bir çılgınlıkla ölüm gelir. Ölen gencecikse ağıdı kolay yakılır. Bir ağıt yakılır ki on yaşın çocukları sigara parası kazansın. Bir ağıt yakılır ki pazar gezgini erler ve işsiz güçsüzler bir

gölgede bağdaş kurup okusun. Ve beyler, hanımefendiler, bir akşam balık yiyip rakı içerken siz, - Marmara'nın karanlığından mı gelir- nasılsa garsondan yakayı kurtarmış bir çocuk, "Ağbi alsana bir tane..." diye getirir o ağıdı ayaklarınıza. Yapacağınız şey çok değil, ya verir bir yirmibeşliği -üstelik o buruşturulmuş kâğıdı da almadan- gönderirsiniz çocuğu, ya "Hişşt, hadi bakayım..." der kişilersiniz. Kimbilir, belki sosyalizm konuşulur o sıra.

Ve sevgilimin yaşamaktan başka işi yoktur. Karşıda. Gülüyor. Ve benim işim uzaktan onu böyle seyretmek. Kıskaçlığı sığdıramadığım yüreğimle ve arada bir titreyen dudaklarımla... Belki hoş şeyler anlatmayı beceren biridir yanındaki. Gözleri yaşarana dek gülüyor sevgilim ve gözlerinin boyalan bozulmasını diye başını kaldırıyor yukarı. Bir kuşluk sonrası esintisi düşüyor caminin serin gölgesine. Bir ürpertidir gelir geçer. Bilirim, kalkar denize giderler şimdi. Bacaklarını görecekler yanındaki ve ben hiç görmeyeceğim, bilirim. Bilirim yirmi beş yaşında hiç kadın öpmemiş dudaklarım titrer.

"Sevgilim,

Bir gün günlerin durulacağını, bu sarsıntının dineceğini umuyorum. Sevgiyi ve sevmeyi tadamamış yüreğimin pörsümesi pek güç olmayacak-

tır sanırım. Evet, biliyorum, burukluğun ve acıların içinde yüreğim yaşlanacaktır bir gün ve onun yorgun kımlıtlarından anlayacağım bunu: 'Yüreğim yaşlandı!' O gün sevgilim, günler, acılarına ve yenilgilerine alışılmış, sınırlı bir düz çizgi olarak görünecektir bana. Ve sen, bir zamanlar elimi uzatamadığım bir eski olaydan başka şey olmayacaksın.

Sevgilim, bunları sana yazmakla..."

Eşeklik! Başka şey değil. Bir kız severmişim. "Ben bu kıızı seviyorum" demişim kendime. Adını bile bilmezmişim. Tutar ona söyleyemediklerimi yazarmışım da, bir şey yapar sanırmışım kendimi. Eşeklik!

Ve dudaklarım titriyor. Yazdıklarımı buruşturmak ve buralardan gitmek yapacağım. Belki biraz da sövmek... Ve unutmak için giderim, giderim. Ondan ve denizden uzakta bir yerde, "Werther devrinde mi yaşıyorum, nedir?.." derim kendime. Sonra gülerim. Güler miyim? Gülmek isterim de gülemem. Dudaklarım titrer. Korkarım kendimden ve yalnızlığımdan. Ve dudaklarımın bu titreyişinden korkarım. Yürürüm. İnsanların içinde ve insanların dışında olarak. Ve onu isteyerek, hep isteyerek... Ah, istemekle her şey bitse... Yalnızlığı ve sıkıntıyı taşıyarak ense kökümde, insanlara bağırardan ve biraz öne düşmüş başımla yürürüm. Ve "ya-

şamak" derim. Sonrası hep söylenmez. Yaşamının güzel olduğu ve yaşayamadığım... Bir otobüse, bir trene, bir gemiye mi binerim, kaçarım. Kaçamam. Kaçtım sanırım kaçamam.

Bilinmez, birini sevdiğim falan da benim uydurmamdır belki. Şu sakatlığım, sırtımdaki şu çıkıntıyı unutmak için "Vay, dudaklarım titriyor..." diye tasalanıyorumdur, kimbilir?

(1968)

Birtakım Şeyler Gibi

"Ben miyim? Yoksa bir başkası mı?.." diyorum kendime. "Şeytan mıdır? Deliliğin görünür ucu mudur bu?"

Şu odun depolarının önünden geçerken oluyor. Talaş savuran bıçıkların önünden geçerken... Duruyorum. Bir ses: "Hadi!" diyor. Ya da bir ses "Hadi!" diyor önce, sonra duruyorum. Bıçkının, görünmeyen dişlerini bir vınlamayla belirgin kılışına bakıyorum. Yanları kapalı gözlük takınmış bir adam, odunları sürüyor bıçağa, kesiyor. Ve bıçkının ortalığı talaşa boğan sesi, odun kesilirken kalınlaşıyor bir an, sonra o bütün kudurganlığıyla sürüyor yine. Bıçak dönüyor. Bıçak dönüyor ve ben bıçağa bakıyorum. Ve bir ses: "Hadi! Hadi!.." diye iteliyor

arkamdan. Duruyorum. Ve bıçağa korkuyla bakıyorum. Ve usanmadan ve bütün kandırıcılığıyla bir ses: "Hadi Hadi!.." diyor. Ve bıçak dönüyor. Bıçak dönüyor ve korkuyorum. Bilmiyorum, ben miyim, yoksa bir başkası mı? Yoksa şeytan mıdır, bilmiyorum... (Şeytanlığına inanmadığım, Tanrı'ya inanmak istemediğimdir.) "Hadi!" diyor. Deliriyorum. Yalnızca bu: "Hadi!" Ve "Hadi!" dedi mi, deliriyorum. Ve korku, bir soğuk, bir titremeli, bıçkı vınıltılı bir kuşku sarıyor yanıma, yöre mi. Delirdiğimi anlayacak oluyor, korkuyorum. Başka şeyler düşünmeye zorluyorum kendimi. Bakışlarımı kurtaramıyorum bıçaktan. Ve çekip gitmek hiç aklımdan geçmiyor sanki. Bıçağa bakmaya mı zorlarım kendimi, nedir? Bilmiyorum. Bu ses, bu "Hadi!" diyen, bu beni bıçağa iteleyen ses, kendi sesimmiş gibi geliyor. Korkuyorum. "Yoksa ben miyim? Yoksa deliriyor muyum?" diye kuşkulaniyorum. Soramıyorum kendime: "Sen misin ulan? Sen misin 'Hadi!' diyen?" Ve dönüyor bıçak. Sanki beni korkutmak içinmiş gibi... Ya da ben korktukça dönermişçesine sanki, o "Hadi!" diyen sese uydurarak kendini, dönüyor bıçak. Ve yanları kapalı gözlük takınmış bir adam, sürüyor odunları bıçağa, kesiyor. O, on liraya talaş yutan adamı düşünmek bir de... Kentsoyluluğun bir ödentisi midir bu, bilmiyorum. Bunun, şu "Hadi!" diyen sesi unutturan bir avuntu kazanmak uğruna olabileceğini bilmek istemiyordum belki.

Ve kızıyorum. Kendime ve açıklamaları bir şey bellemiş aptallığıma... Biliyorum, çocuklarım böylesi bir kentsoylu rezilliğini yaşamayacaklar, seviniyorum. Oysa... Oysa inek gibi kimi aldatıyorum? Çocuklarım olmayacak benim. Kadınım olmayacak da...

Ve bıçak, görünmeyen ve bakınca duyulan bilmem kaç dişle dönüyor bıçak. Ve "Hadi!" diyor bir ses. "Hadi!"

Usanmadan, sanki işi bana "Hadi!" demekmiş gibi... "Hadi!" diyor ve iteliyor arkamdan beni.

"Hadi!"
"Hadi!"
"Hadi!"

Şakası yok, itiyor. İtiyor beni bıçağa. Ve bir esintidir geliyor bir yerlerden, -belki yakın Marmara'dan, uzak Karadeniz'den belki- gözlerime talaş kaçıyor. Kapatıyorum gözlerimi. Başım dönüyor. Hiç bayılmadım da, bayılmak mıdır bu, bilmiyorum. Başım dönüyor ve yürüyor ayaklarım. Ayaklarım yürüyor, ayaklarım benim değil. Bıçağa... Bıçağa mı, bilmiyorum, yürüyor ayaklarım. Biri... Biri itiyor bıçağa. Beni... Bıçağa... Biri... Gözlerimi açamıyorum. Ve direnen bacaklarıma aldirmeden yürüyor ayaklarım. Ve yaklaşıyor bıçkının vınlı-

tısı büyüyerek, büyüyerek yaklaşıyor. Ve bir uğultu kulaklarımda. Bir uğultu... Bir uğultu... Ve "Hadi! Hadi!.." diyor bir ses durmadan. Gözlerimi açamıyorum. Ve yürüyor ayaklarım kayarmış gibi. Duramıyorum. Kaçamıyorum. Ve açamıyorum gözlerimi. Gidiyorum bıçağa, gidiyorum. Biliyorum, bu ses benim sesim. (Bir ses bunca tanıdık gelebilir kişiye.) Biliyorum, "Hadi!" diyen ses kendi sesim. Hiç kuşkum yok, deliriyorum. Deliriyorum. Ve korku. Ve korku, delirmek hiç bile... Korku: Bıçak. Yürüyorum bıçağa. Bilmem bırakıyor muyum kendimi? Bilmem, bacaklarım usanıyor mu direnmekten? Ah biliyorum! Ah, biliyorum olacağı... Yoksa ben mi hazırlıyorum her şeyi, bilmiyorum. Biliyorum olacağı, biliyorum.

Biliyorum, az sonra atılacağım bıçağa. Önce "Hadi!" diyeceğim, sonra... Sonra kan çıkacak. Kan bölecek akşamı ve bir adam koşup indirecek şalteri. Ve duracak bıçak. Ve şu kıyıya dolaşmaya gidenler ve kıyından dönüp yatmaya gidenler ve bu yakınların şişman kadınları, bir de işsiz güçsüzler ve çocuklar ve meraklı turşucular saracak çevremi.

"N'oldu?" diyecekler.

"Ne olmuş?" diyecekler. "Ne olmuş?"

"Delirdi." denilecek.

"Kendini bıçkıya attı." denilecek.

"Neymiş?"

Bir düdük, bir iş bilir bekçi gelecek koşar gibi. Anadolu'nun batısında bir yerlerde bacağını bırakmış yaşlı bir adam, "Tuh!.. Tuh!.." diyecek, "Efendim, Millî Müca-dele'de..." diye, bacağını nasıl kestilerdi, anlatacak ya-nındakine. Kimbilir, öldü sanacaklar belki beni... Oysa ben ölür müyüm hiç? Sırtımın, insanlardan yakasını kurtaramadı gittilik şu çıkıntısını kesip bıçkıda, kurtulmuş olarak doğrulacağım. Bir şaşırarak

kalabalık, bir şaşırarak... Ve hani şu çok sevdikleri -artık benim olmayan- şeyimi kapıp yerden, yürüyeceğim üstlerine.

"İşte! Bakın! İşte bakın... Ben de sizin gibiyim artık. Ya... Ben de... Ben de sizin gibiyim. Artık kimse "kambur" diyemez bana... Bakın!.. Bakın, kestim. Kestim, işte bakın... Durun! Durun kaçmayın be!.. Ben de sizin gibiyim ya... Durun be, kaçmayın be!.. Ne diye kaçarsınız?.. Sizin gibiyim ulan! ulan, sizin gibiyim be!.. İşte, kestim ya ulan... Heey be! Kaçmayın!.. Kaçmayın be!.. Kaçmasanıza ulan!.. Cilan be..."

Ve biri... Biri, -o iş bilir bekçi belki- yavaştan yaklaşıyor arkamdan. Önce bacaklarıma atılacak, yıkılacağıma yere. Elim havada kalacak. Elim havada kalacak boş olarak. Ve kollarımı da tutacak sonra. "Bırakın be-

nü.." diye bağıracam. Bırakmayacak. Ve kalabalık -hani o kaçışan kalabalık- duralayacak bir... Sonra hep birlikte yürüyecekler üzerime. Ve ben onların yaklaşan ayak seslerini dinleyeceğim yere yatırılmış olarak. Ve söverek gelecekler üzerime, gelecekler. "Ben de sizin gibiyim..." dedim diye. Yürüyecekler üzerime. Yürüyecekler. Yürüyecekler.

Birtakım şeyler gibi...

(1968)

Yazara Dair

1944 yılında Ankara'da doğdu. 4 yaşındayken sakat kaldı.

1963'te ilk öyküsü yayımlandı. 1966'da İstanbul-Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi.

Bir süre Basın İlan Kurumu'nda çalıştı. Sonra birkaç yıl Almanya'da bulundu.

1977 yılında Derinlik Yayınları'nı kurdu, yayınevini 1986'da kapattı.

1983'te reklamcılık alanında çalışmaya başladı ve 1996 yılında emekli oldu.

Öykü:

Özgürlük Masalı (1965), Çıkmazda (1969), Kambur (1972), Sisli (1977), Necati Tosuner Sokağı (1983), Çılgınsı (1990), Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimi (1997), Güneş Giderken (1998). Roman:

Sancı.. Sancı... (1977), Yalnızlıktan Devren Kiralık (2000), Bana Sen Söyle (2002). Çocuk Kitapları:

Keleş Osman Evden Kaçıyor (1977), Keleş Osman'ın "Tarih"le Başı Dertte (1977), Dayım Balon Olmuş (1977). Tiyatro Oyunu: Fareli Sokağın Kızı (1991). Ödüller:

- "Kambur" da yer alan "İki Gün" adlı öyküyle TRT Öykü Başarı Ödülü (1971).

- "Sancı.. Sancı..."yla Türk Dil Kurumu Roman Ödülü (1978).

- "Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimi"nde yer alan "Armağan" adlı öyküyle Haldun Taner Öykü Ödülü'nde Birincilik (1997).

- "Güneş Giderken"le Sait Faik Hikâye Armağanı (1999).